

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА

**ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИНФОРМАЦИОНО-ДОКУМЕНТАЦИОНЕ
И БИБЛИОТЕЧКЕ ПОСЛОВЕ**

**ИНФОРМАТИВНИ
БИЛТЕН**

**БРОЈ 1
2020.**

Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове Управе за заједничке послове републичких органа већ више од тридесет година једном месечно објављује Информативни билтен, којим обавештава кориснике о обновљеном информационо-документационом и библиотечком фонду.

Обавештавамо кориснике да БАЗИ ПРАВНИХ ПРОПИСА Одељења за информационо-документационе и библиотечке послове Управе, која је дневно ажурна и притом бесплатна, могу приступити путем следеће интернет адресе:

<http://bpp.uzzpro.gov.rs>

Из наше базе која садржи преко 126.000 прописа и преко пола милиона скенираних страна службених гласила, за свега неколико минута може се добити како важећи тако и неважећи пропис, у штампаној верзији или електронском поштом, као што се може добити и телефонским путем свака информација о статусу траженог прописа.

БИЛТЕНИ у електронском облику могу се преузети на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-bilteni.html>

Целокупан библиотечки фонд може се погледати на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-knjige.html>

Дигитална библиотека налази се на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-digit.html>

За коришћење целокупног фонда, као и за информације о правним прописима објављеним у службеним гласилима, корисници се могу обратити Одељењу:

1. Немањина бр. 22-26,
телефон: 3616-296, 363-1620, 363-1104, 3613-734/лок. 1620 и 1104

или електронски: **biblioteka@uzzpro.gov.rs**

Главни и одговорни уредник: Смиља Богдановић, начелник Одељења
smilja.bogdanovic@uzzpro.gov.rs

Технички уредник: Јелена Васиљевић, орг.пријема и евиденције захтева корисника

Сарадници: Гордана Јуришић, документалиста
Смиљана Павков, документалиста
Гордан Горуновић, оператер за системе базе података
Лепосава Милановић, оператер припреме података
Радмила Тубин-Михајловић, орг.пријема и евиденције захтева корисника
Дејан Станојловић, оператер за системе базе података

Лектор: Смиља Богдановић

Коректор: Јелена Васиљевић

Компјутерска обрада: Радинка Мићовић, програмер софтверских решења и
Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове

ШТАМПА: УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА
Београд, Немањина 22-26

САДРЖАЈ

- 1.** Преглед одабраних правних прописа објављених у службеним гласилима Републике Србије, Аутономне Покрајине Војводине и Града Београда
- 2.** Списак претплата на дневне листове, службена гласила и часописе
- 3.** Преглед старих публикација
- 4.** Преглед нових књига
- 5.** Листа најчитанијих књига

1

**ПРЕГЛЕД ОДАБРАНИХ ПРАВНИХ ПРОПИСА
ОБЈАВЉЕНИХ У СЛУЖБЕНИМ ГЛАСИЛИМА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ
ВОЈВОДИНЕ И ГРАДА БЕОГРАДА**

УСТАВНОПРАВНИ И ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ

Службени гласник Републике Србије

Уредба о начелима унутрашњег уређења и систематизације формацијских места у Војсци Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2020

Уредба о измени Уредбе о групацији Одбрамбена индустрија Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2020

Уредба о подацима и пословима значајним за систем одбране који се морају чувати и штитити у складу са законом којим се уређује заштита тајности података и о критеријумима за попуну радних места на којима се ти задаци и послови обављају, Службени гласник Републике Србије бр. 8/2020

Уредба о измени и допуни Уредбе о цени обрасца путних исправа и визе и трошковима достављања пасоша преко дипломатског или конзуларног представништва Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 8/2020

Одлука о отварању Конзулата Републике Србије у Тбилисију, Грузија, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2020

Одлука о одређивању боје гласачког листића и боје контролног листа за проверу исправности гласачке кутије, за гласање на изборима за народне посланике Народне скупштине који ће се одржати у 2020. години, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2020

Одлука о образовању Тела за координацију послова информационе безбедности, Службени гласник Републике Србије бр. 8/2020

Правилник о изменама и допунама Правилника о кућном реду Посебног одељења за издржавање казне затвора за кривична дела организованог криминала, Службени гласник Републике Србије бр. 8/2020

Закључак Владе Републике Србије о усвајању Смерница за укључивање организација цивилног друштва у радне групе за израду предлога докумената јавних политика и нацрта, односно предлога прописа, Службени гласник Републике Србије бр. 8/2020

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Обавештење о датуму ступања на снагу Споразума између Републике Србије и Републике Грчке о међусобном признавању возачких дозвола, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2020

Обавештење о датуму ступања на снагу Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Италије о сарадњи у области одбране, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2020

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Одлука о изменама и допунама Пословника Покрајинске изборне комисије, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 1/2020

Службени лист Града Београда

Локални акциони план за унапређење положаја избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу Споразума о реадмисији који бораве на територији Града Београда 2020–2024. године, Службени лист Града Београда бр. 142/2019

ФИНАНСИЈЕ И ПРИВРЕДА

Службени гласник Републике Србије

Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2020. години, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2020

Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене Парка природе „Златибор”, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2020

Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене манастира Студеница, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2020

Уредба о утврђивању Годишњег програма развоја саветодавних послова у пољопривреди за 2020. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2020

Уредба о утврђивању Програма подстицања предузетништва кроз развојне пројекте у 2020. години, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2020

Уредба о утврђивању Програма подстицања развоја предузетништва кроз финансијску подршку за почетнике у пословању у 2020. години, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2020

Уредба о утврђивању Програма подстицања регионалног и локалног развоја у 2020. години, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2020

Уредба о утврђивању Програма подршке малим и средњим предузећима за набавку опреме у 2020. години, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2020

Уредба о утврђивању Програма подршке акредитованим регионалним развојним агенцијама у 2020. години, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2020

Уредба о утврђивању Програма стандардизованог сета услуга за микро, мала и средња предузећа и предузетнике у 2020. години који се реализује преко акредитованих регионалних развојних агенција, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2020

Уредба о висини посебне накнаде за подстицај повлашћених произвођача електричне енергије у 2020. години, Службени гласник Републике Србије бр. 8/2020

Уредба о изменама и допунама Уредбе о поступку за утврђивање права на исплату девизне штедне грађана, Службени гласник Републике Србије бр. 8/2020

Уредба о царинским поступцима и царинским формалностима, Службени гласник Републике Србије бр. 8/2020

Одлука о допунама Одлуке о оснивању, почетку и престанку рада царинарница, царинских испостава, одсека и царинских реферата, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2020

Одлука о образовању Радне групе за унапређење позиције Републике Србије на листама конкурентности у области развоја електронске управе, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2020

Одлука о изменама и допунама Одлуке о ближим условима и начину вршења контроле банака и посебне ревизије банке, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2020

Одлука о усвајању буџета Коморе јавних извршитеља, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2020

Одлука о одређивању робе за чији је увоз, извоз, односно транзит прописано прибављање одређених исправа, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2020

Одлука о образовању Републичке Комисије за капиталне инвестиције, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2020

Одлука о образовању Радне групе за системско решавање питања заштите ваздуха у Републици Србији, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2020

Одлука о распореду и коришћењу средстава за реализацију пројеката Националног инвестиционог плана утврђених Законом о буџету Републике Србије за 2020. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 8/2020

Одлука о изради Просторног плана подручја посебне намене регионалног Колубарског система снабдевања водом, Службени гласник Републике Србије бр. 8/2020

Одлука о изменама и допунама Одлуке о начину вршења принудне наплате с рачуна клијента, Службени гласник Републике Србије бр. 8/2020

Одлука о изменама Одлуке о образовању Радне групе за пружање подршке у поступку проглашења туристичких простора Врањска Бања, Јошаничка Бања, Врдник, Петроварадин и Винча, Службени гласник Републике Србије бр. 8/2020

Правилник о дозволи за међународни линијски превоз путника у друмском саобраћају, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2020

Правилник о регистру субјеката који врше међународни превоз лица у друмском саобраћају за сопствене потребе, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2020

Правилник о беспилотним ваздухопловима, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2020

Правилник о забрани или ограничењу летења авио-превозилаца из трећих држава, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2020

Правилник о поступању по захтеву извршног повериоца Комори јавних извршитеља за одређивање јавног извршитеља којем се подноси предлог за добровољно намирење новчаног потраживања насталог из комуналних услуга и сродних делатности, предлог за извршење на основу веродостојне и извршне исправе ради намирења новчаног потраживања насталог из комуналних услуга и сродних делатности и предлог за извршење у којем је као извршни дужник назначен директни или индиректни корисник буџетских средстава, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2020

Правилник о обрасцу захтева за повраћај плаћених пореза и доприноса по основу олакшица за запошљавање, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2020

Правилник о изменама и допунама Правилника о начину и критеријумима расподеле средстава из Буџетског фонда за програм локалне самоуправе, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2020

Правилник о изменама и допунама Правилника о условима и поступку давања у закуп и на коришћење пољопривредног земљишта у државној својини, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2020

Правилник о документацији која се доставља у поступку признавања регистрације средстава за заштиту биља на основу регистрације која је извршена у некој другој земљи, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2020

Правилник о техничким захтевима за елементе система цевовода од пластичних маса за снабдевање водом намењеном за људску употребу, транспорт запрљане и канализационе воде, транспорт гасовитих горива и инсталације за грејање, Службени гласник Републике Србије бр. 6/2020

Правилник о изменама и допунама Правилника о начину вођења евиденције о поступцима извршења и обезбеђења и финансијском пословању јавног извршитеља, начину извештавања, садржини извештаја о раду јавног извршитеља и начину поступања са архивом, Службени гласник Републике Србије бр. 6/2020

Правилник о условима под којима се врши раскид купопродајног уговора, као и начину утврђивања и исплате тржишне цене преостале вредности стана за припаднике снаге безбедности, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2020

Правилник о давању дозволе за обављање делатности, трговању и надзору над радом робне берзе, Службени гласник Републике Србије бр. 8/2020

Правилник о минималној садржини Правила пословања робне берзе, Службени гласник Републике Србије бр. 8/2020

Исправка Правилника о изменама Правилника о воћним соковима и одређеним сродним производима намењеним за људску употребу, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2020

Исправка Правилника о изменама и допунама Правилника о подели моторних и прикључних возила и техничким условима за возила у саобраћају на путевима, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2020

Наредба о спровођењу посебних фитосанитарних прегледа ради откривања штетног организма вируса смеђе набораности плода парадајза – *Tomato brown rugose fruit virus* (ToBRFV), као и о мерама које се предузимају ради спречавања уношења, ширења и сузбијања тог штетног организма, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2020

Списак српских стандарда из области машина, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2020

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Обавештење о датуму ступања на снагу Споразума између влада држава учесница Црноморске економске сарадње (BSEC) о сарадњи у пружању помоћи у ванредним ситуацијама и хитном реаговању на природне и изазване катастрофе, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2020

Обавештење о датуму ступања на снагу Споразума између Владе Републике Србије и Владе Словачке Републике о регулисању дуга Републике Србије према Словачкој Републици, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2020

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Покрајинска уредба о повраћају неутрошених буџетских средстава осталих корисника јавних средстава који припадају консолидованом рачуну трезора Аутономне Покрајине Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 1/2020

Одлука о поступку избора, критеријумима за избор и реализацију пројеката које финансира Управа за капитална улагања Аутономне Покрајине Војводине у 2020. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 1/2020

Одлука о садржини и форми обрасца пријаве предлога пројекта на јавни конкурс за финансирање и суфинансирање пројеката у области локалног и регионалног економског развоја, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 3/2020

Одлука о садржини и форми обрасца пријаве предлога пројекта на јавни конкурс за финансирање и суфинансирање пројеката у области саобраћајне инфраструктуре, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 3/2020

Одлука о додели бесповратних средстава породицама у којима се роди треће или четврто дете за решавање стамбеног питања или за унапређење услова становања на територији Аутономне Покрајине Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2020

Правилник о додели бесповратних средстава женском предузетништву за субвенционисање трошкова набавке машина, опреме, рачунарске опреме, софтвера или услуге у циљу иновирања и дигитализовања процеса производње и операција у домену маркетинга и трговине у 2020. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 1/2020

Правилник о додели средстава за субвенционисање предузетника, микро и малих правних лица за развој и ревитализацију послова који се сматрају уметничким и старим

занатима, односно пословима домаће радиности у 2020. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 1/2020

Правилник о додели бесповратних средстава привредним субјектима за допринос развоју социјалне економије АП Војводине у 2020. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 1/2020

Правилник о додели бесповратних средстава микро и малим привредним друштвима и предузетницима за субвенционисање издатака за набавку рачунарске опреме или за набавку услуге дигитализације у циљу иновирања и дигитализовања процеса производње у 2020. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 1/2020

Правилник о додели бесповратних средстава удружењима грађана са територије Аутономне Покрајине Војводине, за финансирање пројеката од значаја за развој туристичког потенцијала Аутономне Покрајине Војводине у 2020. години – унапређење ловног и риболовног туризма, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 2/2020

Правилник о додели бесповратних средстава привредним субјектима за суфинансирање пројеката од значаја за развој туристичког потенцијала АП Војводине у 2020. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 2/2020

Правилник о додели бесповратних средстава за суфинансирање трошкова наступа привредних субјеката са територије Аутономне Покрајине Војводине на сајмовима у Европи и на међународним сајмовима у Републици Србији у 2020. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 2/2020

Правилник о додели бесповратних средстава удружењима грађана за финансирање пројеката од значаја за развој туристичког потенцијала Аутономне Покрајине Војводине у 2020. години – организовање конгреса, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 2/2020

Правилник о додели средстава за суфинансирање инвестиција у пчеларство на територији Аутономне Покрајине Војводине у 2020. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2020

Правилник о додели средстава за суфинансирање набавке конструкција и опреме за биљну производњу у заштићеном простору на територији АП Војводине у 2020. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2020

Правилник о додели средстава за суфинансирање инвестиција у набавку опреме за заштиту од временских непогода и елемената потребних за подизање производних засада воћака, винове лозе и хмеља у 2020. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2020

Службени лист Града Београда

Одлука о измени Одлуке о локалним комуналним таксама за територију града Београда, Службени лист Града Београда бр. 137/2019

Одлука о спровођењу јавног конкурса за избор директора јавних предузећа чији је оснивач Град Београд са огласима, Службени лист Града Београда бр. 138/2019

Програм уређивања и доделе грађевинског земљишта за 2020. годину, Службени лист Града Београда бр. 141/2019

РАДНИ ОДНОСИ, ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Службени гласник Републике Србије

Уредба о утврђивању Програма подршке спровођењу мера популационе политике у Републици Србији за 2020. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2020

Уредба о Плану мреже здравствених установа, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2020

Одлука о изменама Одлуке о утврђивању Програма за решавање вишка запослених у поступку приватизације за 2015, 2016, 2017, 2018. и 2019. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2020

Одлука о изменама и допунама Одлуке о утврђивању висине и начину плаћања тарифа за услуге из надлежности Агенције за лекове и медицинска средства Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2020

Правилник о спречавању, раном откривању и сузбијању болничких инфекција, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2020

Правилник о ближим условима и начину обављања метода и поступака комплементарне медицине, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2020

Правилник о медицинско-техничким помагалима која се обезбеђују из средстава обавезног здравственог осигурања, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2020

Исправка Правилника о уговарању здравствене заштите из обавезног здравственог осигурања са даваоцима здравствених услуга за 2020. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2020

Решење о утврђивању обрачунског износа просечне годишње зараде за осигуранике који остварују право у јануару 2020. године, Службени гласник Републике Србије бр. 8/2020

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Одлука о поступку и критеријумима за доделу буџетских средстава за изградњу, одржавање и опремање здравствених установа чији је оснивач Аутономна Покрајина Војводина, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 1/2020

Правилник о ближим условима, критеријумима, начину и поступку остваривања права на суфинансирање трошкова за биомедицински потпомогнуто оплођење, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2020

Решење о номиналном износу материнског додатка за незапослене мајке за треће или четврто дете за 2020. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 4/2020

Службени лист Града Београда

Одлука о измени и допуни Одлуке о правима и услугама социјалне заштите, Службени лист Града Београда бр. 138/2019

Одлука о измени и допуни Одлуке о финансирању трошкова четвртог покушаја биомедицински потпомогнутог оплођења, Службени лист Града Београда бр. 138/2019

Закључак о измени Интервентних мера заштите најугроженијих грађана, Службени лист Града Београда бр. 131/2019

Локални акциони план запошљавања Града Београда за 2020. годину, Службени лист Града Београда бр. 142/2019

ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКА, КУЛТУРА И ФИЗИЧКА КУЛТУРА

Службени гласник Републике Србије

Закон о изменама и допунама Закона о Националном оквиру квалификација Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 6/2020

Закон о жиговима, Службени гласник Републике Србије бр. 6/2020

Закон о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања, Службени гласник Републике Србије бр. 6/2020

Закон о изменама и допунама Закона о средњем образовању и васпитању, Службени гласник Републике Србије бр. 6/2020

Закон о изменама и допунама Закона о дуалном образовању, Службени гласник Републике Србије бр. 6/2020

Закон о изменама и допунама Закона о култури, Службени гласник Републике Србије бр. 6/2020

Закон о архивској грађи и архивској делатности, Службени гласник Републике Србије бр. 6/2020

Уредба о изменама Уредбе о постицајима инвеститору да у Републици Србији производи аудиовизуелно дело, Службени гласник Републике Србије бр. 8/2020

Одлука о утврђивању зграде Соколског дома у Чачку за споменик културе, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2020

Одлука о утврђивању Теразија за просторну културно-историјску целину, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2020

Одлука о утврђивању зграде Службе друштвеног књиговодства Југославије за споменик културе, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2020

Правилник о висини накнаде за трошкове поступка признавања страних школских исправа и признавања страних високошколских исправа у сврху запошљавања и о висини накнаде за трошкове поступка давања одобрења другој организацији за стицање статуса јавно признатог организатора образовања одраслих, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2020

Правилник о допунама Правилника о Листи стручних, академских и научних назива, Службени гласник Републике Србије бр. 6/2020

Правилник о изменама и допунама Правилника о остваривању образовно-васпитног рада у гимназији по програму интернационалне матуре (International Baccalaurate Diploma Programme – IBDP), Службени гласник Републике Србије бр. 7/2020

Споразум о тарифи накнада које Сокој наплаћује по основу умножавања и стављања примерака музичких дела у промет, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2020

Тарифа накнада коју од организатора, власника, држаоца и закупца простора наплаћује Сокој по основу јавног извођења музичких дела на концертима, музичким фестивалима и музичко-забавним манифестацијама, културним, спортским и политичким манифестацијама и у комерцијалним просторима као и по основу представљања као јавног саопштавања сценских дела уживо пред публиком, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2020

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Француске о статусу Француске школе у Београду, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2020

Закон о потврђивању Маракешког уговора за омогућавање приступа објављеним делима од стране лица која су слепа, слабовида или на други начин онемогућена да користе штампане материјале, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2020

Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Македоније о сарадњи у области образовања, науке и технологије, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2020

Закон о потврђивању Споразума између Владе Републике Србије и Владе Руске Федерације о предаји Петербуршког листа Мирослављевог јеванђеља Републици Србији и слика Николаја Константиновича Рериха Руској Федерацији, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2020

Меморандум о разумевању између Министарства омладине и спорта Републике Србије и Министарства за развој младих и спорта Свете Луције о сарадњи у областима омладине и спорта, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2020

Меморандум о сарадњи у областима омладине и спорта између Министарства омладине и спорта Републике Србије и Високог савета за омладину и спорт Државе Палестине, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2020

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Одлука о садржини и форми обрасца пријаве предлога пројекта на јавни конкурс за финансирање и суфинансирање пројеката у области предшколског и основног образовања и васпитања, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 3/2020

Одлука о садржини и форми обрасца пријаве предлога пројекта на јавни конкурс за финансирање и суфинансирање пројеката у области развоја спорта, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 3/2020

Правилник о критеријумима за суфинансирање програма/пројеката у области научноистраживачког развоја невладиних организација у Аутономној Покрајини Војводини, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2020

Правилник о додели средстава за подршку младима у руралним подручјима на територији АП Војводине у 2020. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 5/2020

РАЗНО

Службени гласник Републике Србије

Индекси потрошачких цена за децембар 2019. године, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2020

Подаци о просечним зарадама и просечним зарадама без пореза и доприноса по запосленом, за новембар 2019. године, Службени гласник Републике Србије бр. 6/2020

Усклађени динарски неопорезиви износи пореза на доходак грађана из члана 9. став 1. тач. 9), 12), 13), 29), 30) и 31), члана 18. став 1. тач. 1), 2), 5), 7), 8), 9) и 9а), члана 21а став 2, члана 83. став 4. тачка 1) и члана 85. став 1. тачка 11) Закона о порезу на доходак грађана годишњим индексом потрошачких цена у 2019. години, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2020

Усклађени динарски износ из члана 13. став 3. Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање годишњим индексом потрошачких цена у 2019. години, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2020

Усклађени динарски износи акциза из члана 9. став 1. тачка 1), тачка 2) алинеја трећа, тачка 3) алинеја четврта, тачка 4), тачка 5) алинеја четврта, тачка 6) и тачка 7) алинеја трећа, члана 9. став 5. тачка 1) подтачка (1) алинеја трећа, подтачка (4) алинеја прва, подтач. (5) и (6), тачка 2), тачка 3) подтачка (1) алинеја трећа, подтачка (2) алинеја прва, подтачка (3), тач. 4), 5) и 6), члана 12а, чл. 14. и 14а и члана 40г Закона о акцизама годишњим индексом потрошачких цена у 2019. години, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2020

Усклађени динарски износи накнада из јединствене тарифе по којој се наплаћују накнаде за услуге које врши Управа за трезор, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2020

Усклађени динарски износи из члана 56б став 2. тачка 1) и став 3. Закона о порезу на додату вредност, Службени гласник Републике Србије бр. 8/2020

Измена усклађених динарских износа акциза из члана 9. став 1. тачка 1), тачка 2) алинеја трећа, тачка 3) алинеја четврта, тачка 4), тачка 5) алинеја четврта, тачка 6) и тачка 7) алинеја трећа, члана 9. став 5. тачка 1) подтачка (1) алинеја трећа, подтачка (4) алинеја прва, подтач. (5) и (6), тачка 2), тачка 3) подтачка (1) алинеја трећа, подтачка (2) алинеја прва, подтачка (3), тач. 4), 5) и 6), члана 12а, чл. 14. и 14а и члана 40г Закона о акцизама годишњим индексом потрошачких цена у 2019. години, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2020

2

СПИСАК ПРЕТПЛАТА НА ДНЕВНЕ ЛИСТОВЕ, СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА И ЧАСОПИСЕ ЗА ПОТРЕБЕ БИБЛИОТЕКЕ УПРАВЕ У 2020. ГОДИНИ

ДНЕВНИ ЛИСТОВИ И ЧАСОПИСИ

1.	АЛО
2.	БЛИЦ
3.	ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ
4.	ВРЕМЕ
5.	ДАНАС
6.	ИЛУСТРОВАНА ПОЛИТИКА
6.	ИНФОРМЕР
7.	КУРИР
8.	НЕДЕЉНИК
9.	НИН
10.	ПЕЧАТ
11.	ПОЛИТИКА
12.	СРПСКИ ТЕЛЕГРАФ

СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА

1.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
2.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ – МЕЂУНАРОДНИ УГОВОРИ
3.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ АП ВОЈВОДИНЕ
4.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ГРАДА БЕОГРАДА

СТРУЧНИ ЧАСОПИСИ

1.	КОРАЦИ: часопис за књижевност, уметност и културу
2.	ЛИПАР: часопис за књижевност, језик, уметност и културу
3.	PC PRESS
4.	ПРАВНА ПРАКСА: часопис за примену прописа

ОСТАЛЕ СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

1.	БИЛТЕН ДРЖАВНОГ ПРАВОБРАНИЛАШТВА
2.	БИЛТЕН ЈАВНИХ ФИНАНСИЈА
3.	БИЛТЕН МИНИСТАРСТВА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ И ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ
4.	БИЛТЕН РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ
5.	БИЛТЕН УСТАВНОГ СУДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
6.	МЕСЕЧНИ СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД
7.	САОПШТЕЊА РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ

3

ПРЕГЛЕД СТАРИХ ПУБЛИКАЦИЈА

Излазећи у сусрет све израженијим захтевима корисника да пронађу одговор на специфична питања из професионалне праксе, кроз Информативни билтен континуирано ћемо упознавати своје читаоце са садржајима старих књига из богате ризнице библиотеке Управе. Наш фонд обухвата, између осталог, и вредне писане документе који, осим документационе, имају и научну и стручну вредност. Будући да су посредни књиге од историјског значаја, као и периодична издања и друге драгоцене библиотечке целине којима располажу постојећи фондови, овим путем настојали смо да проширимо лектуру свима онима који желе да се стручно усавшавају. Напомињемо да ове књиге (из којих дајемо само изводе) могу да се користе само у читаоници библиотеке Управе за заједничке послове републичких органа.

За овај број издвајамо:

- 1. В. Карић: Србија: Опис земље, народа и државе: Београд, 1887.**
- 2. Закон о мерама, донет 1. децембра 1873. године: Крагујевац, 1873.**

У наредним бројевима Информативног билтена наставићемо са приказима тематски и жанровски разноврсних публикација нашег богатог фонда.

ОВУ ЈЕ КЊИГУ ПОТПОМОГАО КЊИЖЕВНИ ФОНД
ИЛИЈЕ М. КОЛАРЦА

СРБИЈА

ОПИС ЗЕМЉЕ, НАРОДА И ДРЖАВЕ

ИЛУСТРОВАО
ПРОФ. В. КАРИЋ

ИЛУСТРОВАО
ПРОФ. В. ТИТЕЛБАХ

БЕОГРАД

У КРАЉЕВСКО-СРПСКОЈ ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ

1887

ИЛУСТРАЦИЈА ЗАДРЖАВА СВА ПРАВА КАКО НА ТЕКСТ ТАКО И НА СЛИЦИ.
TOUS LES DROITS DE TRADUCTION ET DE REPRODUCTION RÉSERVÉS.

В. ПРИВРЕДНО СТАЊЕ

ПОЉОПРИВРЕДА

о што се Србија ослободила од Турака и њихове аге и бегови истерани, земља је у њој припала правоме свом господару, своме староседеоцу и коначном победитељу. За време Турака, може се казати, да Срба није готово никако ни било по вароцима; сав је се народ дакле находио на селу, где је живео од онога од чега и данас живи: држећи стоку и радећи земљу. Кад су Турци протерани, у опустеле вароши почеше се Срби одмах насељавати, али је варошки живаљ бројно веома споро напредовао, јер и данас износи тек осми део укупнога становништва Србије. Огромну дакле већину становништва чини и данас још сељак, тако, да се готово с правом може рећи, да је Србија сељачка земља. У Србији нема спахија као што их има готово по свој Јевропи, већ је земља, што је сељак ради, његова својина; тако је исто његова својина и кућа, у

којој живи и стока што је подиже. Од свега тога он је потпуни господар, као и од рода што му га земља донесе.

Нерачунајући земљу која је државна својина, у Србији има данас у области народне привреде, дакле у рукама сељачким: 3,928.488 хектара земљишта; од овога је земље:

1. зиратне	2,528.855 хект.
2. под шумом	639.159 «
3. под утринама и јавним испустима	760.474 «

Немамо података о распореду ових врста земљишта по Србији, али и пак, ако не рачунамо издвојене, велике шумске просторије, као што је на прилику она, што се шири од Мироча до Хомоља, можемо с поузданошћу казати, да се највеће просторије под шумом налазе на југозападној страни наше земље, а највеће зиратне у Посавини и Поморављу и Стигу.

Готово сва зиратна земља у области је плуга и засејана разним житима, али сваки ратар у Србији држи и стоку; шта више, у неким планинским и суватима обилним пределима, сточна је привреда далеко претежнија. Тако исто, јако је по Србији раширена и лоза и шљива, од варива пасуљ и од индустриског биља конопља и, на послетку, дуван. Важна је сељачка привреда и ракија, било шљивова било комова.

Ми смо овде привредне изворе нашега сеоског становништва изнели у крупним гомилама; но и из овога се види, да је пољопривреда у Србији главна основа народне привреде, према којој се сви остали извори за живљење губе, јер и од самих варошана, најмање, једна трећина бави се ратарством и држи стоку. Пољопривредни производи подмирују не само потребе народне у храни и оделу. него, у великим количинама, претичу и за извоз.

Као што смо на своме месту напоменули, у великоме делу Србије села су растурена, али ни тамо нема заокру-

жених сељачких имања; тога још мање има онамо, где су села збијена. У колико прикупљању и заокругљивању имања на много места смета јако испресецано земљиште, у толико му ни само законодавство није ишло на руку, шта више, често му је и сметало. Имање се код нас још и данас може, наслеђем, неограничено цепати; цепању му пак, иде на руку и распадање задружних кућа, које узима све већи мах.

Колико је земље средњој породици у Србији најмање потребно, још није испитивано, али судећи по законском наређењу, по коме се сељаку за дуг не може продати три хектара земље, мислимо, да ће толико бити довољно за њено издржање.

Велика разноликост висинског облика у Србији, која има да покаже и прилично пространих, ниских равница, и доста високих планинских предела; за тим, велика разноликост и у самој геолошкој саставу површине њене, створили су такве климске и земљишне прилике, које неоспорно захтевају различне системе пољопривреднога газдовања. Но ово газдовање у Србији још није доспело до онога ступња развитака свога, на коме би се ти системи, по разликама које их иначе јасно обележавају, издвојити могли. Газдовање је пољопривредно у нас још једнако мешовито, и не даје никакву карактеристику ни за начин ни за врсту производње; па ту нам карактеристику не износи на видик ни трговачки промет појединих крајева.

У почетку овога века Србија је била чисто сточарска земља; ратарство је тада у њој једва подмиривало домаћу потребу. Прем да се од вина и од ракије, као и од других гдекојих родова земаљских могла по која пара добити, али је то све било ништа према рогатој марви и свињама. Са ослобођењем Србије пак, кад се становништво у њој поче намножавати, стаде се ратарство полако ширити. Али у колико се ратарство јаче ширило, у толико је оно

све више отимало поље сточарству. Та парница између ове две привредне гране нашега пољопривредног газдинства води се живо и данас, али све на штету сточарства; прем да је још далеко оно време, када ће се за њ моћи казати да је сузбијено. То и јесте узрок што се, данас, о главном карактеру нашега пољопривредног газдинства још не може говорити. Наши планински крајеви, у којима би главна и најкориснија производња ваљало да је стока, сточне сировине и млечна индустрија, не дају нам јасну слику планинскога газдовања, јер се ратарство мучи да продре, и тамо, где му се и најмања згода укаже. У равним пределима опет и по нижим, брежуљкастим заравнима, где би природно било да ратарство има потпуну владу, ми видимо да народ не може још никако да се окане држања стоке, и у што је могућно већем броју. Па, тако исто, и у самоме ратарству још нема јаснијега обележја, у појединим му врстама.

Истина, у неким крајевима почиње преовлађивати производња стрмина, као што је у Стигу, Јасеници, Мачви, Тамнавској Посавини, Добричу и још понегде, али би и пак било претерано слободно изводити, да су у тим крајевима стрмине главна производња. Најкарактеристичнију још слику код нас даје производња кукуруза. Равнице поред Мораве, Тимока, Горњег Пека, Колубаре, Љига, Дрине, Јабланице, Ветернице и многе друге, мањег пространства, најглавнији су извори кукуруза, који је и главна и готово искључива производња тих крајева.

а) Ратарство.

Ратарство у различним нашим крајевима показује различне ступње савршенства, прем да је, у опште узето, врло несавршено. Њива, по што је неколико година узастопце засејавана, ставља се под угар за једну или више

година. За то време она нити се оре нити копа, да би се живица ширим додиром са ваздухом оснажити могла, већ се оставља само да се «одмори.» Но земља под угаром не остаје и пак са свим на миру, јер се обично у време њена одмора за пашњак употребљује, чиме се и онако слаба корист од простога одмарања смањује, јер стока, пасући, земљу угази, и тиме не само да спречава јачи утицај ваздуха него је учини и тежом за орање.

Где је живица јача и тамо, где преовлађује сејање стрмнина, угаравање се почиње замењивати мењањем усева при засејавању једног истог комада земље, али се и ово врши без јачега разумевања. Наш ратар почиње истина водити рачуна о томе, да један исти усев не дође дваред на једну исту њиву, али он ово мењање врши веома често и у узаноме кругу стрмних жита, непомишљајући, да овим начином слабо шта добија, почем су стрмнине у погледу на храњиве материје веома сличне. С тога је код нас крупно и једно стрмно жито, и на доброј земљи и у доброј години, веома ретко, па и тада је производ само случајних прилика. У пределима, у којима је кукуруз главна и готово искључива производња, ове промене усева и нема никако, већ се кукуруз сеје из године у годину, остављајући кукурузиште да се после тога неко време одмори.

Док је огромна већина зиратне земље у Србији била још свежа крчевина, и док је родна шумска живица могла давати богати род кроз читави низ година узастопце, на ђубрење се није нигде ни мислило, и тек кад је снага земље, нагомилавана у њој вековима, стала издавати, почело се мислити и на то, да јој се она надокнађује вештачким начином. Али је ђубрење још и данас веома слабо распростра, па и онде где га има, веома је неразумно и несавршено: не гледа се ни на стање ђубрета ни на врсте његове, које би одговарале каквоћи земље

и усеvu што се на њој засејава. Бубрење градина за поврће а нарочито за купус, за тим за лук, може се казати да је свуда распрострањено, али њубрење њива среће се чешће само у нашим Новим Крајевима, и, од старих округа, у Пожаревачком и у једноме крају Ужичкога и Чачанског округа. Па тако је исто слабо распрострањено и наводњавање њива. У Србији се у опште држи, да је заливање потребно само градинарским или баштованским усевима. Осем у Новим Крајевима, «вадење» или наводњавање њива «вадама» врши се на јако само још у Тимочкој долини, за тим десном водопањом Голиске Мораве у Крушевачкоме, Чачанском и где што и у Ужичкоме округу. Свуда се тамо наводњавају и ливаде.

За превртање и дробљење земље сељак се у Србији служи плугом, ралицом, мотиком и будаком. Оре се обично плугом, а ралицом само у брдским пределима. Плуг је сав од дрвета осем раоника му и цртала, и практичан је у толико, што га сељак, уз припомоћ сеоског ковача, сам гради и оправља; иначе је несавршен, не дроби земљу како ваља а потребна му је и велика сточна снага. И ралица је, осем раоника, сва од дрвета, Но у Посавини и Подунављу јако је раширен и «гвоздени» плуг; по где што га има и дубље у унутрашњости. Ови се плугови увозе са стране, али ни они нису са свим од гвожђа: гредељ и ручица дрвени су и код њих. Ови плугови ма да су за наше прилике веома угодни, доста се тешко распростиру једино с тога, што су им саставни делови од ливена гвожђа, па их је тешко оправљати и у вароши а камо ли на селу. Мотика се употребљује и за копање и за окопавање, а будак само за копање и при крчењу; и једно пак и друго граде наши ковачи, било сеоски било варошки. У најновије време, веома се брзо у Пеку распрострла једна врста ралице: «огртаљка», којом се кукуруз огрће, место да се окопава; и она се увози са

стране. Дрљаче или бране граде сами сељаци; оне су дрвене и веома неспретне; наш ратар дрља понекад и најпримитивнијом дрљачом: граном, осеченом од најближега грма. Од скоро су се по мало увозити почеле дрвене дрљаче, са гвозденим клинцима. Сејалица је у Србији још непозната. У Посавини и Подунављу стрмна се жита обарају косом, а у унутрашњости се готово свуда још српом жање. Косе се увозе са стране а срп се гради у земљи. Доста су по северној Србији распрострањене ветрењаче; почињу полако у употребу улазити и тријери за пречишћавање и сортирање жита. У осталим крајевима још се веје лопатом. У целој се Србији жито врше са стоком: по правилу коњима а понегде и воловима. Тек од пре неколико година, у пределима, у којима је сејање стрмнина јаче распрострањено, почеле су, и ако веома страњиво, улазити у употребу и справе за вршење; данас их има неколико и парних.

Напредак у употреби савршенијих пољских алата, као и у опште у ратарству у Србији, осећа се најаче у Посавини и Подунављу, у ужем смислу; и у долинама, које се са тамошњим равницама сучељавају.

Од свих усева код нас је најаче распрострањен кукуруз (мумуруз, царевица, колумбаћ). Овом је биљком засејано у Србији на 300.000 хектара, што чини 40% од свега засејаног земљишта. Кукуруз успева по свој Србији осем по оним крајевима, у којима му висина због краћега лета не да да сазри; има га две главне сорте: жутога и белог. Белог је много мање а највише у Колубари и Љигу. Жути се опет разликује у две сорте: крупни и ситни (планински), а крупни још и у осморедац и дванаесторедац. За гојење свиња највише се тражи осморедац а проја је најслађа од планинског или ситног, жутог кукуруза. Кукуруз је најраспрострањенији у нижим и влажнијим равницама и у непосредној близини

свих наших река; сеје се на сачму и под мотику, и према другим пољским радовима обрађивање му је доста добро. Средњи род кукуруза са једног хектара износи у клипу 1200 килограма.

Стрмних жита сеје се из године у годину све више. Производња њихова, до скоро испод кукурузне, данас је већ прилично претежнија. Стрмна су жита прекрила 45% земљишта у опште засејаног, а на име 350.000 хектара. Од стрмних жита највише се сеје пшенице; она захвата добру трећину земље стрмнином засејане. Јечам захвата 90.000, раж 85.000, овас 75.000 хектара; остало је под крупником; ово све, наравно, само по приближној оцени. Од пшенице сеје се само црвенкаста сорта, а белије врло мало и, понајвише, у Новим Крајевима нашим. Од јечма се сеје четвороредац а врло ретко шесторедац и дворедац; од ражи само једна сорта, она, загаситије боје; од овса само она сорта с кунинастим класом; исто тако и од крупника, једна једина сорта. У планинским окрузима, у југозападној Србији, сеје се још и просо и хељда, али у малим размерама.

Од стрмнина с јесени сеје се у већим размерама једино пшеница; озимца јечма и озимице ражи веома је мало. Озимице пшенице сеје се толико колико и јарице, а што се не сеје и више узрок је у томе, што нашем земљораднику не достаје за њу земље. Ако има угара он ће је посејати тамо, али ако нема угара, он је обично сеје на кукурузишту; но како кукуруз до брања доцне доспева, то кукурузиште може за сејање озимице бити спремно тек ако су јесени лепе и дуже. Сејању озимице смета и установа потеса. Озима жита могу успевати готово свуда где успева и кукуруз. Озима пшеница тешка је 72 до 75 кгр. на хектолитар; у бољим годинама бива и тежа, нарочито у округу Крагујевачкоме и Смедеревском, а просечни род стрмнина на једноме хектару износи

700 килограма. Кроз последњих пет година извозило се пшенице, годишње, просеком: 35,393.830 кгр.

Пшенице и јечма сеје са највише у Шабачкоме, Ваљевском, Београдском, Смедеревском, Пожаревачком, Крагујевачком, Ђуприском, Књажевачком и Нишком округу; ражи у Новим окрузима, за тим у Књажевачкоме и Крушевачком округу; овса у Крушевачком, Чачанском, Ужичком, Црноречком и Ђуприском округу, а крупник у Ужичком, Чачанском, Крушевачком и Топличком.

Стрмна се жита производе више за трговачки промет и поглавито за извоз, а кукуруз се сеје готово искључиво за домаћу потребу. Извоз кукуруза не прелази преко пет милијуна килограма, док стрмнине иду и преко тридесет и седам милиуна.

Кукуруз у «прохи» главна је храна нашем сељаку; прилично га оде на «пурењак», док је још у млеку, и преко зиме, у «кокице». Осем себе сељак храни кукурузом и стоку а нарочито свиње, а на доста места њиме се зобе и коњи.

Поред жита разних врста сељак у Србији обделава још и друге неке биљке за храну, али нарочиту пажњу поклања производњи пасуља, купуса, лука, бундева, кромпира, лубеница и диња.

Пасуљ је у Србији веома распрострањен; ово је вариво нашем сељаку, поред прохе, главна храна преко целе године а особито уз пост. Пасуљ се сеје било за се било уз кукуруз, а једе се у зелен, као боранија, и зрео у зрну; успева пак добро свуда с изузетком баш хладних, за тим подводних и веома мршавих земаља. Сеју се две главне врсте пасуља: пешак или чучавац и вишња или приткаш; има још и трећа једна врста: «рогачица», али је она слабо распрострањена: само у Чачанском, Ужичком и Ђуприском округу. И код чучавца и приткаша

има више сората; оне се разликују по боји, облику и крупноћи зрна.

Површина пасуљем засејана износиће по приближној оцени 10.000 хектара, а просечни му принос на хектару може се узети на 500 килограма у зрну. Највише га се производи у округу Ђуприскоме, Пожаревачком, Ужичком, Рудничком, Подринском, Крагујевачком и Чачанском.

После пасуља купус је најважнија храна нашем народу, нарочито преко зиме, као кисели купус са расолом; има га од три сорте: црвени, бели и модри. Купус се сади свуда по Србији, по селима, и једе се као «сладак купус» или као што рекосмо, као «кисели купус».

Кромпир је, у почетку овога века, у Србији једва и познат био; још око 1830 године сејао се веома мало и то више као реткост него потребе ради; данас пак већ је прилично распрострањен, али се не производи ни близу у оној количини, као у западној и средњој Јевропи. Ова биљка не само да код нас још није ушла у фабрикацију, него ни као храна људска није баш особито милована. Кромпира има жутог и беличастог, а највише се сеје у окрузима југозападне Србије, који су веома оскудни земљиштем за жита, за тим у округу Београдском, Рудничком и Крагујевачком.

У Србији се сеје неколико врста лука, али у сељачкоме газдовању находимо само три врсте: црни лук, бели лук и аљму. Црнога лука производи се највише; јер је не само омиљен зачин уз друга јела, него се у недостатку другог присмока сељак и њиме само задовољава. Црни лук сеје се поглавито у низинама, на топлијем земљишту и поред речица. Као и црни тако је исто распрострањен и бели лук, али се сеје у прилично мањој количини; овај лук није ни тако велики пробирач земље. Аљма је најмање распрострањена; она се највише употреб-

љује док је још зелена, а сеје се само на добро натореној земљи. Црна лука има две сорте: арпаџик, који је више колачаст, љући али чвршћи и постојанији, и аршлама, блажија, јајастог облика и мекша.

Паприке има неколико сората, различнога облика величине и љутине. По селима су најраспрострањеније «туршијаре»: дугачке, узане и тако прозване због тога, што се оне, тамо, једине међу у туршију, да се тако употребе преко зиме. Оне се преко лета веома много троше и зелене, а преко зиме, зреле, осушене и остављене у венцима.

Бундеве се сеју свуда уз кукуруз; и њих има две врсте: беле бундеве и дулеци. У сељачкоме је газдинству готово искључиво распрострањен дулек: печен или куван он је преко зиме радо једена људска храна; сировим пак храни се стока.

Диње и лубенице највише су распрострањене у Посавини и Подунављу. Има их неколико сората. Међу дињама јако су цењене: цероваче.

И ако у мањим количинама, сељаци сеју још и: сочиво, боб, роткву и цвеклу.

Све ове биљке, које смо до сада а после жита поменули, осем бундева, предмет су и градинарскога ратарства у Србији. Ово ратарство обухвата и многе друге биљке, које још нису нашле уласка у ратарство сељачко или пољоделско. Те су биљке: прازی лук, патлицани модри и црвени, жута репа, паштрнаћ, першун, целер, хрен, жута репа, бамње, спанаћ, лобода, кељ, келераба, карфијол и неколико врста паприка, поред туршијара. Градинарско ратарство има своје станиште поглавито поред вароши, које својим производима и снабдева, а најаче је развијено око Ниша, Лесковца, Пирота, Врање, Зајечара, Неготина, Чачка, Параћина, Свилаинца, Јагодине, Смедерева и Шапца. Градинарством се код нас не

баве сељаци, већ баштованције из Бугарске и Македоније, које после неколико година рада са својом тековином иду на вилајет.

Од индустриских биљака у Србији су само: конопља лан и броћ предмет сељачкога ратарства. Конопља се сеје свуда по Србији, али у највише крајева само толико, колико је најпрече за домаћу потребу: свакидање рубље готово свега народа у нашој земљи од конопљана је платна. Но у неким крајевима конопља се производи и за потребу ужарске индустрије па и за извоз; тако, на прилику, у Лесковачкоме пољу и долинама Јабланице, Ветернице, Пусте Реке, у Доњој Топлици, око Врање и у Морави округа Алексиначког и Крушевачког. Конопљом је код нас засејано око 2.000 хектара, а од једнога милијуна укупне произведене количине, на поменуте крајеве долази 800.000 кгр.

Лана или ћетена сеје се одвећ мало, и ако му никакве природне сметње, нема; сав се сеје за домаћу потребу, а понајвише у југозападним, граничним окрузима нашим, и у округу Рудничкоме и Крагујевачком.

Са сејањем репице, хмеља и шећерне цвекле чињени су код нас само покушаји.

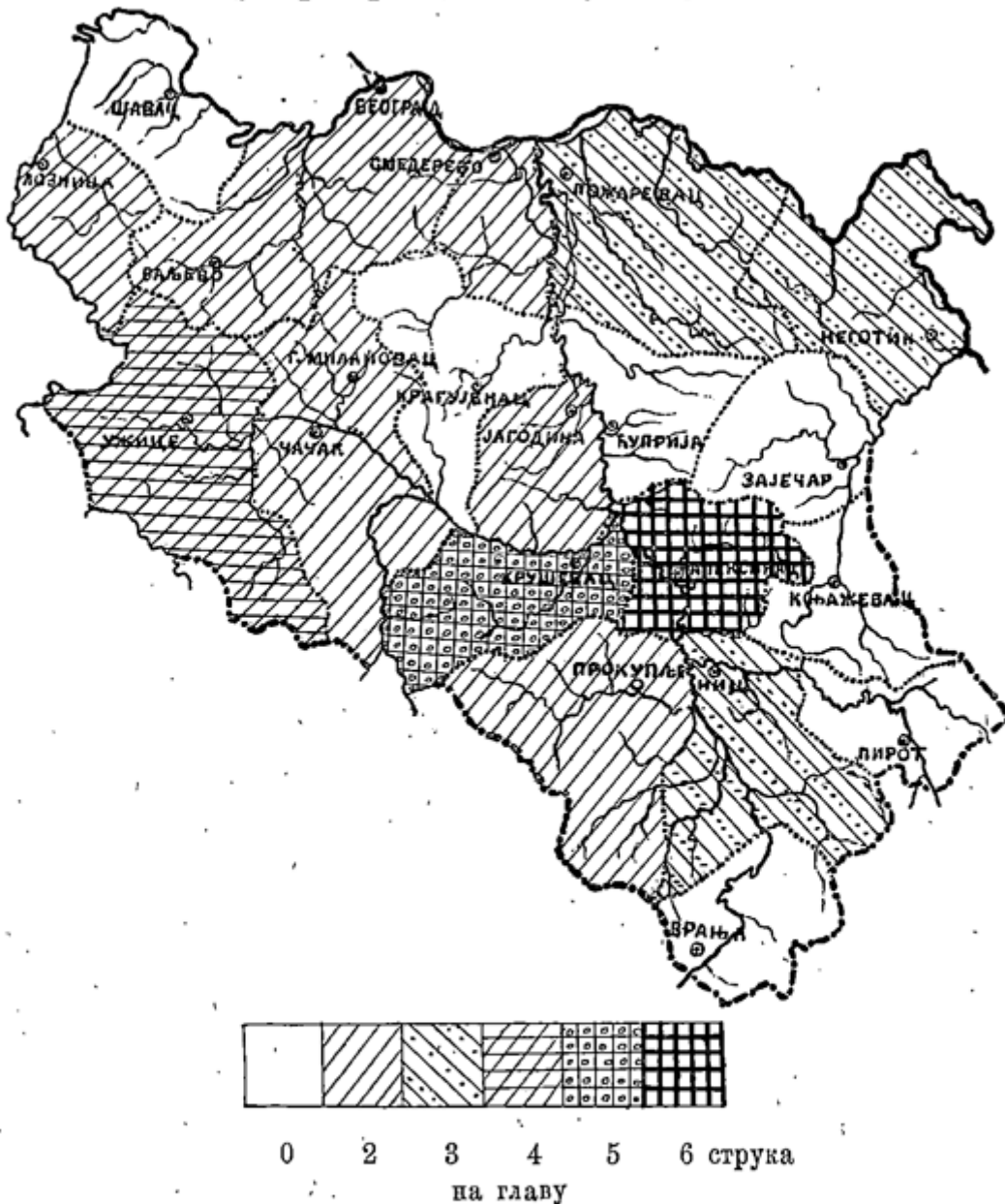
Од трговинскога биља у Србији је веома важна производња дувана, у толико више, што је она готово сву потрошњу код нас подмиривала. Производња ове биљке узела је код нас веће размере тек од пре 20 година; а сеју се три сорте: крца, турски дуван и бајиновац. За трговински промет пре монопола производио се дуван поглавито у окрузима: Алексиначкоме, Крушевачком, Врањском, Топличком, Нишком, у околини Краљева у Чачанскоме и око Бајине Баште у Ужичкоме округу. За домаће пак потребе сејао се по свој Србији.

Дуваном је пре завођења монопола дуванског засађивано до три хиљаде хектара, и тако подмиривана домаћа

ПРИВРЕДНО СТАЊЕ

потреба, али је после монопола, за годину 1886, пријављено само 656.03 хектара, на којима је засађено

Карта распрострањења дувана у 1886 г.

42,115.290 струкова.¹ Сађење је пак у овој години, по окрузима, било овако распрострајто :

¹) За 1887 г. одобрено је 2474 пријаве, 472.26 хект. и 32.832.000 струкова. Пријавило се пак 4.969 за 2280.53 хект. и за 114.238.100 струка.

Од округа који су још и у 1886 год дуван садили није ове године одобрено никако да га саде окрузима: Београдском, Јагодинском, Рудничком, Смедеревском и Топличком а одобрено је онет новима: Врањском и Црногорском. По оцени тежине пријављено је 2.280.000 кгр. а одобрено само 640.000 кгр.

Н А Р О Д

ОКРУГ	СТРУКОВА НА ГЛАВУ	ОКРУГ	СТРУКОВА НА ГЛАВУ
Алексиначки . . .	556.30	Подрински	0.08
Београдски	0.40	Пожаревачки	2.49
Ваљевски	0.89	Руднички	0.25
Јагодински	0.50	Смедеревски	0.28
Крајински	1.68	Топлички	0.53
Крушевачки	21.44	Ужички	6.46
Нишки	3.75	Чачански	0.66

б) Винодеље, воћарство

У Србији су природне прилике веома угодне за успевање и јаче распрострањење винове лозе, с тога је се, нарочито последње две десетине година, знатно ширити почела, и ако се то, на жалост, не може казати и за знање, потребно за подизање винове лозе и негу вина. Српско вино од скора је постало предметом извоза, али више као сировина а не као савршени производ подрумарства нашег; и то за оне крајеве Јевропске, у којима је филоксера винограде опустошила.

Сађење винове лозе врши се код нас на најнесавршенији начин; о преправљању земљишта и о риголовању нема ни помена; тако исто не гледа се ни у колико на одвајање и засебно подизање различних сората, већ се све без разлике мешају, у једноме истом саду. Лоза се подиже на «крљу» као и у свој Средњој Јевропи, али је орезивање неразумно, пошто се сувише грана оставља на род. Па тако се исто неразумно врши и берба: ни тада нема ни помена о издвајању разних сората грозђа, као ни о одбирању зрелога од незрелог, здравога од трулог, него се све то заједно трпа у кљук. Најмање се пак знања показује при нези вина о врењу, при претакању и отакању, за тим код судова и удесних места за чу-

вање вина. Нешто напретка у свима овим радњама не може се доиста одрећи, али је ограничен на веома мали број произвођача, и постигнут необичним пожртвовањем и борбом против предрасуда и рђавих навика и обичаја. На прилику, зна се, да је у винодељу најглавније то, да се берба изврши на време, али је то за данас немогућно, пошто бербу одређују општинске власти, и она се мора извршити у одређеноме времену, било грожђе зрело или незрело, било време лепо или ружно. Чим се берба овако, на врат на нос, сврши, у винограде се пушта стока, која тамо више квара и штете почини, но што и сама вреди.

У Србији се сади више сората лозе, а на име: скадарка, прокупац, зачинак, дињка: крупна и ситна, за тим смедеревка, сланкаменка, грацевива, гак, дренак: бели, модри и црвенкасти и т. д. Од свих ових лоза најраспрострањенија је скадарка; она је главна лоза крајинских винограда а и осталих у Србији осем жупских, прокупачких и нишких. Скадарка даје јако вино, али сама за се не даје му потпуно лепу боју. Уз скадарку свуда иде зачинак али у много мањем пространству. Зачинак даје вину црнеме ону лепу боју и одлични вински кус. Прокупца има у чистим садовима у жупским, прокупачким и нишким виноградима; има га и у другим али ретко. Грожђе је од ове лозе чврсто и такође црно, а вино му је тупо и опоро. Од белина смедеревка је најважнија и најчувенија; ње има у чистим, издвојеним садовима само око Смедерева, а по другим крајевима где се сади, измешана је с другом лозом. Ова лоза роди најплеменитијим и за језо најукуснијим грожђем, и у томе обзиру заузима прво место међу сортама из средње Јевропе; па и вино је од ње добро и укусно.

Остале лозе, као: крупна и ситна белина, дињка и т. д. не чине нигде засебне садове нити су распрос-

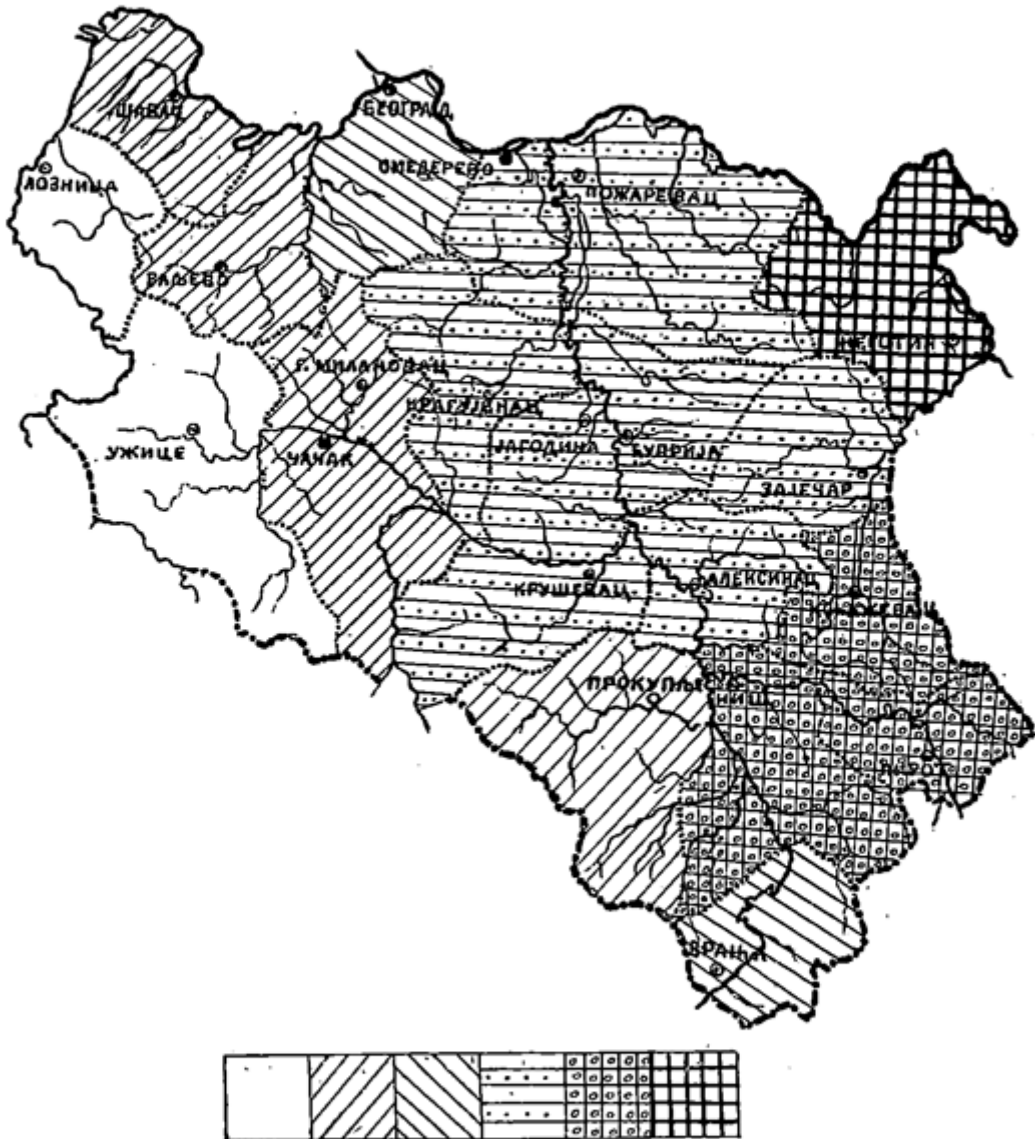

Н А Р О Д

трањене у јачој мери, те у винодељу за данас нису ни од какве важности.

Винова лоза распрострањена је по свој Србији осем у пределима, у којима јој висина распрострањењу смета,

Карта распрострањења винове лозе

До 1 од 1-2 2-4 4-6 6-8 13-38 хектара
на □ Км.

али највеће просторије захвата у Тимочној Крајини, за тим у водопађи Биначке и Велике Мораве, па у Расини, Млави и Подунављу у ужем смислу. Најмање винове лозе

ПРИВРЕДНО СТАЊЕ

има у округу Ужичкоме, за тим у Подринскоме, Шабачком и Ваљевском. Укупна површина коју виногради у Србији захватају износи 80.336 хектара, а просечна количина вина са једнога хектара достиже петнаест хектолитара.

Сађење лозе распрострањено је овако :

ОКРУГ	ХЕКТАРА НА □ Км.	ОКРУГ	ХЕКТАРА НА □ Км.
Алексиначки	4.56	Подрински	0.15
Београдски	2.63	Пожаревачки	5.12
Ваљевски	1.52	Руднички	1.27
Врањски	2.12	Смедеревски	6.00
Јагодински	4.08	Топлички	1.47
Њажевачки	6.66	Ужички	0.0007
Крагујевачки	4.09	Црноречки	5.91
Крајински	13.38	Чачански	1.17
Крушевачки	5.59	Шабачки :	1.71
Нишки	7.82	Ћуприски	5.70
Пиротски	6.94		

Свега воћа средње Јевропе има и у Србији, где роди обилато ; тако, има : шљива, крушака, јабука, трешања, вишања, ораха, бресака, оскоруша, мушмула и питомог кестена. Овде онде, као предмет вртарства, види се и по који бадем, па чак и смоква. Но од свега овога воћа далеко је најпретежнија шљива, како по њеној количини тако и по економној вредности што је за нашу земљу има. Од свега земљишта што је под воћем шљива сама заузима добре две трећине.

Шљива има више сората, као што су : маџарка, ранка плава и црвенкаста, ранка бела или белошљива и мудаја ; но маџарка је једина у великоме сађена а остале су више као реткост. До пре триестину година маџарка је употребљавана готово само за пециво ракије, но од то доба

сушење шљива улазило је све више у обичај, тако, да је неких од последњих година извоз дотеривао до 25,000.000 килограма, а просечна вредност годишњег извоза, за последњих пет година, износила је: 7.107.274 динара. Највећи део шљива и данас се употребљава на пециво ракије. У последње време кува се од њих и пекмез, који је такође постао извозни предмет. Под шљивом је у Србији данас 60.000 хектара; на свакоме хектару има око 250 дрвета, а просечни је род једног дрвета око 30 кгр. Шљиве се суше по веома примитивним „пушницама,” начињеним по угледу на Босанске; но овде онде јавља се и по која пушница, начињена по угледу на савршеније, францеске.

Највећи шљивари налазе се у окрузима: Крагујевачком, Рудничком, Гуприском, Ваљевском, Шабачком, Ужичком, Чачанском и Београдском. Из ових се округа и извози највећи део сувих шљива. Има шљивара и по другим окрузима, али су тамо мањег пространства, особито у источној Србији, где се шљива троши само на домаће потребе.

После шљиве најраспрострањенија је крушка и за њом јабука; и од једних и од других има више врста, различних по крупноћи, боји, кусу и по времену сазревања; а сазревају, неке пред Петровдан а неке дубоко под јесен. Тако исто и трешања има неколико врста, међу којима је аршлама најкуснија. Бресква и кајсија налазе се само по виноградима. Осем шљиве, остало се воће највише за јело употребљује, али се више пута од њега граде и неке посланице, на прилику: пекмез и водњика од крушака, или и само алкохолско пиће, на прилику: јабуковача од јабука, и то у Посавини и доњем Подрињу.

Док су источни и југоисточни крајеви Србије богатији виновом лозом, дотле су западни и југозападни бо-

гатији воћем. Највише врста и најбољега воћа има у Шумадији осем Јагодинскога округа, за тим у водопаћи Дрине и Голиске Мораве, и, на послетку, у Топлици, а најмање у Тимочкој Крајини и Браничеву. Ораха има у читавим шумама поред горњег Тимока, горњег Пека, око горњег тока Биначке Мораве и по Дринскоме острвљу; иначе су на ретко по свој Србији распрострајени.

За воћарство може се без зазора казати, да је код нас са свим занемарено, поред свих природних погодаба и значајних користи, што их пружа ономе, који воће сади и негује. Шта више, може се чак и то казати, да је воћарство и у назатку, према ранијем свом стању. Оно племенитијега воћа што у нас има, већином су наши стари садили и калемили, угледајући се на своје турске господаре, који су воће веома миловали. Данас пак о подизању новог воћа и неговању старог врло се ретко когод бави. И ако се која воћка како тако и подигне, не уме се неговати, а тешко је сачувати и од рђавих људи.

в) Ливадарство и шумарство

Ако се пољска привреда код нас не може похвалити особитим напретком, онако у опште узета, за ливадарство може се казати да о њему сељак, у свој готово Србији, просто нема појма. То се види већ и по његовој кржавој стоци и на свакоме раду који са стоком ради. Просторије под пашњацима и ливадама огромне су, али оне травом својом једва стижу да и онако јадно исхране стоку у Србији.

Неговање ливада и производња сточне хране на вештачки начин у Србији је изванредна реткост. Детелина се тек овде онде засејавати почиње, свуда се пак сточна храна оставља самој природи. Подизање вештачких ливада најлази на највеће сметње свуда, по што се стока

пушта да тумара слободно, не само с јесени и преко пролећа већ и лети, одмах, чим се ливаде покосе. Од такога несретног обичаја нису поштеђене ни вештачке ливаде, већ ако би се тврдо оградили. Понајбоље се још природне ливаде могу видети у округу Смедеревскоме, Београдском, Ваљевском, Крагујевачком и Врањском. У Врањскоме се, шта више, и од стоке чувају, па и ђубре и наводњавају; ово последње чине и у Горњем и Средњем Тимоку.

Површина под ливадама износи око 700.000 хектара, а просечни је принос сена од једнога хектара 800 до 1000 килограма. Но осем ливада, по равницама, огромне просторије захватају сувати по планинама, од којих су најпознатији они на Златибору, Чемерну, Копаонику, у планинама око Тимока, под Старом Планином и у планинскоме пределу око Власинскога блата.

*

Док шуме покриваху највећи део површине наше земље, крчење њихово било је стварање поља за земљорадњу, али је већ лодавна ова радња прешла у опустошавање, тако, да данас има крајева планинских, који су, обездрвљени, постали камените пустиње, са којих потоци после јаких киша носе камен и засипају родна поља и равнице. Велике шумске просторије, које су се виђале по Србији, данас су, на свима приступачнијим местима ишчезле. Таквих просторија има још у југозападној Србији: у водопађи Дринској, за тим у изворноме пределу Колубаре, Љига, Груже и Чемернице, па у водопађи Моравице (Голиске), Ибра, Расине, Топлице и на послетку, у простору између Мироча и Хомоља. Укупна просторија које под шумом које под земљиштем, на коме само шума

успевати може, рачуна се да захвата 35 до 40% од укупне површине наше земље.

Флора шумска у Србији веома је богата; она има све преставнике средњоевропске шумске флоре, и у колико је испитана, она броји на 220 фела разнога дрвећа и шибља. Од свега пак дрвећа најраспрострањенија је буква: она управо чини основу шумску, по којој су шуме другог дрвећа у већем или мањем пространству размештене; сама пак чини шуме великога пространства на Мирочу, Хомољу, Медведнику, Јабланику, Гучеву, Јелици, Јавору, Копаонику и Старој Планини, и по свим планинама југоисточне Србије. У пределима, у којима се четинари људском руком затиру, њихово место заузима буква; самоникло: она се дакле све јаче распростире. За буквом по распрострањењу долази дуб (храст); он расте обилато по свима равнијим местима и нижим брдима и планинама, а најглавније су му три феле: сладун или граница, цер и лужник. Граница и цер састављају наше најлепше шуме. Граница расте по присојима; њено се дрво најрадије употребљава за грађевине, јер је веома трајашно. Лужник успева најбоље у пљоштама а лужниковина дура најбоље у води и на влази. Церовина се боље цепа и од граничевине али није тако дурашна. Као гориво најбоља је церовина а лужниковина најгора. Жир је најбољи од границе; добра му је и та страна што најраније зри; најлошији је пак од церовине, јер га свиње могу истом онда јести, пошто га мраз опари. Храстова кора употребљује се покаткад и за чињење кожа. Лишће свих фела дуба добар је и здрав брст за стоку, а сасеца се и у лиснике, где је ливада омало. Шишарка је још и данас важан извозни предмет у Шумадији и Посавини.

Четинари (јела, смрча, бор) чине простране шуме само на југозападу Србије и то у Горњем Подрињу, у водопађи Голиске Моравице и Ибра, на Копаонику и су-

седним му планинама. Бор чини веће шуме само по Златибору, Тари и око Студенице. Омањи јелаци и омари налазе се још на Високу, под Старом Планином, и у Белиници (Јеловику), између округа Ђуприског и Црногорског, за тим на Ртњу и Сухој Планини; али су то веома незнатни остаци некадањих пространих јелових и смрчевих шума.

Мечије леске има по шумама округа Пожаревачког, Ђуприског, Топличког и Крајинског, а остало је дрвеће разређено прилично једнако по свима шумама раније поменутога дрвећа, нечинећи нигде засебне шуме.

У окрузима: Чачанскоме, Ужичком, Рудничком, и Њажевачком има доста рујевине: шибља, које је у пређашњим годинама било доста знатан предмет за извоз.

Највећи део шумскога дрвећа потроши се код нас на гориво; далеко мањи део иде на грађу, на брст и лиснике, луч и катран и друге индустријске потребе. Грађа колико толико савршенијега облика израђује се једино од смрче и јеле, и то по неколиким стружницама у Тари планини и у Копаонику и његовим гранама. Из Таре се сноси у сплавовима, Дрином, Савом и Дунавом чак до Градишта, а из Копаоникове подгорине, Моравом и Расинском долином, по свима варошима поред Голиске и Биначке Мораве.

По закону о шумама шуме су у Србији: општенародне, општинске и приватне; највећи пак део шума долази у прву врсту. По томе закону, у општенародној шуми има права сваки у Србији да сече за своју домаћу потребу, и то бесплатно, а ако хоће да сече за спекулацију, онда плаћа неку незнатну таксу. У општинској шуми има права на сечу сваки члан дотичне општине а за своју личну потребу; тако исто има права и на жир. При оваквим одредбама законским, разуме се, да се шума морала затирати, тим пре, што држава ни оно мало надзора што га је себи задржала, није вршила, већ је пустила

својим органима да чине што хоће. У недостатку тога надзора шуме су у нас немилице сечене и нико се на то није освртао, шта ће најпосле од њих бити. Горосеча је у Србији истоветна са грабежи и опустошавањем, које је добило израза и у наопачкоме начелу: «крчевина тековина». Шта више, шума се код нас не упропашћује само крчењем, требљењем, сечењем лисника и т. д. него и паљевином, да би се тако закос на лак начин проширио, или добила земља за орање. Оваким дивљачким радом пропадају у нашим шумама сваке године хиљаде лепо развијених, снажних дрвета. Тако исто, у пределима планинским, у којима је, преко лета, бачијање у обичају, опет хиљаде најлепших дрвета упропашћује се, сваке године, скидањем луба за покривање бачија. На послетку и онде, где природа сама тежи да оголеле пределе пошуми, то јој се спречава напуштањем стоке, која неда шуми да се подмлађује, кидајући је тек изниклу или је брстећи по што је мало ојачала. Разуме се, да тамо где се тако ради, не може бити ни помена о неговању, чувању и подизању шума, на начин, какав заслужује овај тако важни део народнога капитала. Затрвене шуме у Србији се људском руком више не подижу; као што рекосмо, и онде, где и сама природа сопственом снагом обнављање покушава, народ јој по незнању и управо суровости смета.

У наше шумарско газдовање још изодавна се увукло једно веома погрешно начело. Место да се тај огромни капитал наше земље разумно експлоатисао; место тога, да му се отворила највећа могућна потрошња уз подизање, тим начином, посечених шума; на место, дакле, да се тај огромни капитал обртао у што краћем, науком о шумарству прописаноме времену, код нас је овладало начело штедње: нека се, што је могућно мање сече, то је била девиза наших шумара. На име тога начела и сам је извоз дрвета, из Србије, отежан разним формалностима

па чак и извозном царином. Међу тим штедње у самој ствари није било; јер је народ, коме су, по извештају свих стручних шумара, саме власти на руку ишле,¹ најлепше и најприступачније шуме сатро, а нове нигде не подигао. Неуметним експлоатисањем шума ми смо данас дочекали, да се у нашу, са својих шума далеко чувену земљу, дрвена грађа доноси не само Савом и Дунавом из Крањске и Штајарске, него чак из Немачке Дунавом и из Горње Маџарске Тисом. Увози се и само дрво за гориво, из Славоније. Тако је Србији пропао један немерено велики капитал, а од њега нико није користи видео.² Народ је наш, вели учена старина, Панчић, радио као права распикућа, која из пуне кесе непрестанце вади а никад ништа у њу не domeће.

г) Сточарство

И ако се Србија са приличним успехом отима да буде земљорадничка земља, опет, у томе погледу, она није толико одмакла да би се могло казати, да је са свим изгубила карактер сточарске земље. Сточарство је у Србији не само веома важна привредна грана, него је још и данас далеко претежнија од земљорадње, баш онако укупно узете; природне пак погодбе, којима наша земља стоји на служби пољопривреднику, такве су; да ће сточарство и у будуће, до послетка, у досадањој важности остати. Још и за последњих шест година, дакле од 1881 до 1886 године, закључно, годишњи извоз ратарских, воћарских и осталих биљних сировина износио је просеком: 14,752.475

¹ Године 1885 оптужено је за горосечу 1983 лица; од ових је осуђено 848, ослобођено 440, а по извештајима полицијских власти, поднесеним миш. народне привреде, за 679 дела не зна се шта је било! И ово само па је довољан доказ за бригу паших власти о шумама.

² Од толикога капитала, држава је имала у години 1886 само тридесет хиљада дипара прихода.

динара, док је извоз стоке и сточних сировина износио : 23,350.936 динара. На жалост, поред свеколике своје вредности, сточарство је код нас на много нижем ступњу напретка и од саме земљорадње. Сточарство се није код нас на бољитак окренуло ни каквоћом ни количином; шта више, може се казати, да су сојеви наше домаће животиње, изузев свињчета, по каквоћи ударили назад. Узрок је томе на првоме месту незнање, које се огледа у нези стоке. Стока се кроз три четвртине године пушта у сампас, да лута по пољима и шумама и да сама себи храну тражи, и онда ту не може бити ни говора о оплемењавању, помоћу одбирања и неговања подмлатка. За тим долазе незгоде од назадне пољопривреде по осталим њеним гранама, па неугодни политичко-економни и трговински односи наше земље, који сметају извозу стоке и на послетку, нестајање кућевне индустрије.

У Србији има свих врста Јевропске домаће стоке, осем ирваса; тако, има: говеда, коња, оваца, коза, свиња, бивола и магараца.

Од све домаће стоке говече је код нас најважније; оно је важан трговачки предмет, даје највећи део белога смока и заклано наводи потпуну употребу.

Наше говече припада оној врсти говеда, која је распрострајена у југоисточној Јевропи и Малој Азији, познатој под именом Подолске расе. Но наше је говече много ситније од свих сојева који се у Јевропи налазе; осем тога недостају му и многе лепе особине, којима се они сојеви одликују. Наш сој говеда расте и сазрева веома споро, слаб је на млеку, гоји се истина доста добро али и пак споро, и месо му није довољно крто, јер му се масни састојци не разређују по месу него се нагомилавају по трбушној марамици. Према крупноћи оно је врло способно за рад и издржљиво у климским променама.

Говеда се држе по свој Србији а најбоља су и нај-крупнија у водопађи Колубаре, Љига, Тамнаве, Јасенице и Ресаве; највише их се пак држи у нашим шумским пределима.

Средња тежина одраслога нашег говечета креће се између 250 и 300 килограма, а млечност око 1000 литара. Много већа тежина и јача млечност долазе у изузетке. По добром путу, добар пар наших волова тегли око хиљаду килограма. Волова, крава телади и бивола извозило се у последње време, годишње, просеком за 5,654.899 динара.

Биволи се држе само у нашим Новим Крајевима и у Неготину: они се употребљују на све на што и говече, али су много снажнији и вуку веће терете.

Овчарство је такође веома важна грана сточарства у Србији, која стоји на тако исто нискоме ступњу као и говедарство. Овчарство је почело у последње време и бројно опадати једно с тога што је, као што рекосмо, у нас почела опадати домаћа индустрија а друго, што се ширењем ратарства просторије за држање оваца све више сужавају.

Овце у Србији нису ни од каквога племенитог соја; оне су више мање ситне, а вуна им је проста и груба и за финије тканине неупотребљива; иначе су издржљиве према јаким променама климским, месо им је укусно, гојазне су и прилично млечне: за време муке дају 40 до 50 литара млека. Средња је тежина наше овце између 30 до 35 килограма. Овце наше нису особито важан извозни предмет, али су им коже вазда имале велики извоз. Оваца, овнова и јагањаца, извозило се за последњих шест година (1881—1886) просеком за 820.000 динара.

Овце у Србији могле би се поделити у три главна соја: кривовирски, краљевски или старовлашки и обични сој. Кривовирски је сој средње величине и пократких

ногу. У оваца овога соја обрасле су вуном и глава и ноге чак до испод голени; руно је у њих обилатије и финије и тешко, просечно, два килограма. Вуна је много боља но код других сојева: она је прилично и кудрава. Средиште је кривовирскоме соју у пределу око Кривога Вира, а шири се даље по окрузима: Ђуприскоме, Алексиначком, Пиротском, Ђњажевачком и Црноречком. Краљевски је сој највиши на ногама, а одликује се од других крупноћом и великом гојазношћу; руно им је лакше но у осталих оваца, а доњи им је део трбуха голишаст. Овај је сој распростра у Подрињу, у пределима Голиске Моравице и Ибра. Обични сој држи средину између кривовирскога и краљевског.

Овца се мање више гаји свуда по Србији, али је по равницама сведена на најмању меру, док се по планинским крајевима находи у врло великом броју; најраспрострањенија је пак у Подрињу, у водопађи Моравице Голиске, у Хомољу, у водопађи Тимочкој и Новим Крајевима.

Највећи део вуне наших оваца потроши се у самој земљи, домаћом индустријом а за потребу кућевне чељади; у извозу пак учествује само незнатним својим делом.

У Србији има прилично и коза, али оне нису ни близу тако распрострањене као овца; оне се држе само у планинским крајевима, у онима, дакле, које смо мало час поменули као предео најачег распрострањења оваца. Као ни овца тако исто ни коза наша није ни од каквога племенитијег соја; и она је прилично млечна а козина служи за ткање покроваца и тканина, од којих се граде вреће, зобнице, бисази и још погдешто; осем тога врло је гојазна, и угојени јарчеви као и овнови прилично се извозе у земље, у нашем суседству, под Турском; годишње их се извози у последње време, просеком, за 150.000 динара.

Млеко и млечни производи, сир, скоруп, масло топљено и свеже служе готово искључиво за подмирење

кућне потребе, а само незнатном количином улазе у трговачки промет. Млеко се износи на продају по варошима, за потребе њихова становништва, али се оно тамо ретко доноси и из најближих села; већ је добивено од варошке стоке. Остали млечни производи износе се, у повећој мери, на трг, само из наших Нових Крајева, за тим из Тимочке водопађе и из Чачанскога, Крушевачког и Ужичког округа. Извоз је ових производа незнатан: око 40.000 динара годишње.

Лој се троши у самој земљи на свеће и сапун а прилично се и извози. У трговину улази и нешто суха меса; највише је пак на гласу оно из Ужичког округа, и познато је трговини под именом „ужичких пршута.“

Свињче је најглавнији извозни предмет што га наше сточарство даје, и Србија се може похвалити добрим сојем једино у ове животиње, познатим „шумадиским сојем“. Овај се сој одликује кратком њушком, клемпавим ушима, сниским ногама, подугачким телом, правим леђима и пито-мошћу; брижљиво пак однегован достиже крупноћу културних сојева свињских. Осем тога што је овај сој издржљив у променама климским, он се одликује и јаком гојазношћу. С тога, ма да доста споро расте и да му крмача праси ретко преко шест прасади, овај се сој шири све више и потискује остале лошије сојеве: чопори свиња састављени данас било у Јасеници или Лепеници, било у Млави, Пеку или Ресави, било у Колубари или Мачви не показују приметних разлика. Тежина одраслога свињчета креће се испод 200 кгр. Шумадискоме је соју средиште у водопађи Јасенице.

Са изузетком високих, планинских и каменитих предела свињче се мање више гаји свуда по Србији, али му се главно и најаче распрострањење находи у појасу храстова дрвета. Највише и најбољих свиња има у Шумадији и Посавини, за тим у Млави, Пеку и Ресави; тамо се нај-

разумније и гаје, а најмање их је у Ужичкоме, Пиротском и Врањском округу.

Свиње се троше веома много у самој земљи. Нема готово куће у Србији која би била без свињске зимнице : суха меса, масти и сланине. Печено је прасе, нарочито преко зиме, најслађа посластица код нас. Извоз свиња из Србије представља већу вредност од извоза све остале стоке, укупно узете : за време од 1881 до 1885 године, износио је годишње, просеком, 11,859.700 динара.

Природне прилике за произвођење коња веома су код нас угодне ; тако исто и домаћи сој коња способан је за поправку, али је и пак ова грана нашега сточарства најслабија, не само по каквоћи него и по коликоћи јер није у стању подмирити ни потребе у земљи, а на извоз од вредности није ни мислити. Сој наших коња води порекло своје од јако распрострајене источне расе коњске, али је се у току векова а услед недовољне а често и никакве неге изродио и толико закржавео, да је ситнији не само од сојева који се подижу у западној Јевропи него и од оних на истоку. Но остатак источне крви познаје се код нашега коња по правилним и лепим облицима тела му и по томе, што је веома издржљив, питом и поучљив. Средња висина наших коња креће се између 130 и 148 см.

Зарад поправке домаћега соја коња установљена је код нас државна ергела још 1852 године ; али ова установа, неразумно уређена још у почетку своје, а још неразумније управљана и до данашњега дана, на поправку коњскога соја није имала ни кроз тако дуго време никаква утицаја, ма да је прогутала огромне суме новаца.

Коњ се код нас употребљује поглавито за јахање, али се употребљује и за ношење терета и вучење кола и терета. Осем у оним крајевима где је коњ поглавита теглећа стока, он се употребљује за ношење терета по

свој осталој Србији али највише у југозападној, где су путови лоши због планинскога и кршевитог земљишта. За теглење употребљује се по свима већим равницама а нарочито у Мачви, Стигу и Доњој Морави. Употреба коња у ратарству крајња је реткост.

Најбољих коња у Србији има у Колубари, Јасеници Лепеници и у околини Зајечара, где су нарочито чувени коњи из Великог Извора. Извоз коња од 1881 до 1885 износио је годишње, просеком: 909.581 динар.

Магарци се држе готово само у Новим Крајевима.

По попису стоке, који је учињен у Србији године 1868, било је тада у нашој земљи:

Говеда	963.850
Оваца	3,480.500
Коза	586.580
Свиња, ...	1,869.000
Коња	159.850

Године 1887 по приближној оцени има у Србији:

Говеда	1,100.000
Свиња	2,150.000
Коња	196.000

Овцама пак и козама број се није осетно изменио.

д) Гајење других животиња

Од пернате домаће животиње у Србији има највише кокошију и за тим ћурака; гуске и патке гаје се само покрај већих вода, поред бара и по варошима; голубови пак готово само по варошима. Ни једна од ових врста не припада никаквом одличнијем соју.

Храњење свилене бубе у Србији је доста слабо распрострањено; она се храни и данас, готово искључиво, само у окупинама поред Велике Мораве, и нешто у Новим Кра-

јевима. Од разних раса свилене бубе најаче је распростра солунска или балканска, но има нешто и талијанске расе а у последње време унесена је и јапанска.

Између 1860 и 1870 године, када некаква заразна болест затираше грдно свилену бубу по Италији и Францеској, храњење бубе почело се по Србији ширити тако јако, да је у то време произвођено годишње и по 150.000 килограма мехурака, и готово све извожено које у мекхурцима које у семену. Но у данашње време производ годишњи једва достиже до 20.000 кгр. па и то понајвише за домаћу потребу. Некада је се држава наша веома живо старала око унапређења свилодеља, што сведоче државне дударе у Пожаревцу и Ћуприји; данас пак она се о томе не брине ни мало.

Пчеларство је код нас далеко распрострањеније од свилодеља, али је и оно у опадању. Пчела, која се код нас држи, позната је у пчеларству под именом «крањске пчеле» (*Apis carnica*); она је по својим особинама и начину живљења најсроднија италијанској или жућкастој пчели: није зла, прилежна је у прибирању хране и има само ту лошу страну; што изводи сувише трутова.

Пчела се код нас држи у обичним, купастим и високим кошницама оплетеним од дивље лозе и улепљеним балегом. Из оваких простих кошница немогућно је извадити саће док се пчела не убије. Кошнице новијих, разумнијих система почеле су се уводити тек од скора, али се слабо распростиру, и за данас су ограничене готово само на вароши, у којима овде онде има љубитеља пчеларства.

У Србији се рачуна да има 150.000 кошница пчела; њих има у мањем броју свуда али у повећем находе се једино у југозападном крају наше земље; у Подрињу, око Моравице, Ибра, Расине и, за тим, око Горњег Тимока. Последњих година извоз меда и воска кретао

Н А Р О Д

се вредношћу око 20.000 динара; остало се све потроши у самој земљи.

У табели што сад иде износимо средње цене главнијих земаљских производа, у току времена од године 1880 до 1886 закључно. На крају ове табелице имају и просечне цене надницама, у главнијим ратарским пословима, опет у истоме низу година.

ПРОИЗВОДИ	ДИН.	ПАРА	ПРОИЗВОДИ И НАДНИЦЕ	ДИН.	ПАРА
Пшеница . . . 100 кила	16	20	1 коњ	133	65
Кукуруз . . . . . » »	11	99	1 во око 160 кила . .	134	53
Раж . . . . . » »	11	45	1 крава око 100 кила	80	27
Крупник . . . . . » »	9	72	1 свиње око 40 кила	28	93
Јечам . . . . . » »	10	89	1 овца без јагњета .	8	54
Овас . . . . . » »	9	86	1 ован	10	32
Пасуљ . . . . . » »	21	67	1 коза без јарета . .	7	97
Кромпир . . . . . » »	11	95	1 кошница (с родом)	11	30
Вино . . . . . » »	23	29	1 нар кожа воловских	54	99
Шљивица 8° . . . . . » »	31	01	1 » » крављих .	37	91
Комовица 12° . . . . . » »	47	16	1 » » свињских .	7	87
Шљива . . . . . » »	32	59	1 » » овчијих .	4	00
Масло . . . . . » »	125	65	1 » » јагњећих .	3	37
Скоруп (кајмак) » »	107	83	1 » » козијих .	4	83
Дој . . . . . » »	78	74	1 » » јарећих .	4	18
Мед . . . . . » »	78	52	1 кила црна лука . .	0	19
Восак . . . . . » »	356	49	1 » бела » . . .	0	39
Сево . . . . . » »	5	73	1 » конопље	0	77
Вуна . . . . . » »	225	23	1 » дувана(српског)	1	81
Шишарка . . . . . » »	19	27	1 надница копача . .	1	69
Катран . . . . . » »	34	04	1 » косача	2	58
Креч . . . . . » »	3	93	1 » орача са 4 вола	7	97

* * *

Међу свима гранама прапроизводње, под којом се разуме онај део материјалне делатности народне, што се бави о производњи сировина, пољопривреда је најважнија: она је готово у свима државама главни привредни извор становништва; она, производећи најнеопходније потребнице за живот, производи и највеће количине, које у исто доба престављају и највећу вредност, и пружају пољопривреднику безбедни опстанак. Куд и камо мора

пољопривреда бити од важности у Србији, по што од ње живи готово искључиво девет десетина од свега народа у њој. Па и пак, и из овога кратког нацрта нашега пољопривредног газдинства, види се веома јасно његово неразвијено и назадно стање, и опажа се, да се није у напред много померило, према ступњу, на коме је било у наших предака.

За напредак пољопривреднога газдинства једне земље нису довољне само угодне природне прилике, које у њој владају; за то су потребна и јако развијена саобраћајна средства, приступачни тргови, разумно газдовање и, нарочито, паметно пољопривредно законодавство, које је у сва времена било камен темељац и најважнији елемент свакога државног бића.

Да се ратарство унапреди, о томе се код нас од стране државе почело веома рано старати. Још године 1836, посред неугодних политичких прилика онога времена, стигао је кнез Милош да изда наредбу о сејању пшенице и осталих жита па и о сејању кромпира. Да се и шумама још у оно време поклањала пажња, види се по томе, што су исте године постављени и нарочити шумари а године 1837, на место њихово, државни економи. У току времена издавата је још по која наредба и по који закон, али кад се прегледа све што је до данас по овоме урађено, види се само то, да је наше пољопривредно законодавство веома назадно и управо бедно. Да су се наши потоњи учени државници угледали на овога, истина неписменог, али великога и женијалног сељака, земља би наша у току пола века, што је протекло после оне прве пољопривредне наредбе, морала бити дивна градина, пуна вредних руку, у којој би из свакога кутића само благостање вирило. Али и за педесет година после првих трагова озбиљне бриге о нашем народном, пољопривредном газдинству, ми нисмо, слободно се може казати, учи-

нили ништа од онога, што би се с правом могло очекивати и од иоле развијеније, модерне државе ; ми не само немамо савременога, систематичног, пољопривредног законодавства, него нисмо стекли ни једне честите пољопривредне школе, нити у опште каквих било разумно уређених установа, којима би се пољопривредно знање у народу подизало, или којима би се старало о разним потребама пољопривредника. Оно што од тога имамо, то су само, више мање неспретни покушаји, које су извршили наши собњи пољопривредници. Српски државници и «учени пољопривредници,» у току последњих тридесет година, учинили су три покушаја са пољопривредним школама, али још нису били у стању да «измисле» онаку, каква је баш нашем сељаку од потребе. О специјалним пак школама за винодеље, воћарство, млекарство и т. д., за тим о угледним добрима, о опитним пољима, о јавној, усменој и разумевању нашега неписменог пољопривредника приступачној поуци, нема ни помена.

Пољопривреднику нашем не само да не достаје знања него нема ни сигурности, да ће и оно што је, како тако, израдио, пожњети. И данас још, ко у Србији хоће да обезбеди себи жетву или бербу, мора њиву, ливаду, виноград и т. д. оградити палисадом. Иначе, ради усев пропадају од поника па док не стигну до руке, често и у самим камарама. Потрице, које се стоком у сампас пуштеном чине, множе се из дана у дан, и око тога се издангуби грдно, баш у данима када се пољски радови најаче сустижу. Преко целога лета врви народ око судница да се суди због потрица. Очајна зацевка оних неколиких, практичних, рационалних пољопривредника, који траже да се «потес» укине, остала је и до данас несаслушана, а власти, које би овоме злу бар колико толико и према данашњим уређењима доскочити могле, ни најмање бриге не воде. Пољопривредник нема код нас законске заштите. Осем тога,

земљоделац је код нас презадужен, јер нема уређенога тежачког кредита, а од непогоде времена и других беда род му није ни чим обезбеђен, ни од огња, ни од града ни од поплаве, те често поједини предели страдају и од глади. На послетку, од стране државе није до сад готово никад било ни тренутнога бар постицаја на усавршавање и предузимљивост, било приређивањем изложба и издавањем награда, било ма на који други начин. Оно, што је некада у овоме погледу покушавано, у брзо се заборавило, као и на много што шта друго, што је у нас само при почетку остало. Огромна дакле и неписмена маса нашега народа, далеко најпретежнији извор пореске снаге у нашој држави, наше сеоско становништво, остављено је само себи. За то Србија и јесте сиромашна земља, и ако је природом самом, доиста, са сваке стране веома раскошно опремљена, тако, да би могла бити једна од најбогатијих и најсрећнијих земаља.

¹ Штета учињена у Србији поплавом године 1874 изнела је на 12,200.000 динара. Међу тим такве поплаве нису ретке; њих је било и раније; да поменемо само оне од године 1864 и 1869, а било их је до данас неколико и после 1874 године.

акона о лову, којим би сви односи ове привредне гране били обухваћени, у Србији нема; већ имају само нека законска наређења, по којима је лов на јелене, дивикозе и срне забрањен, а лов на зечеве само од почетка Марта до конца Јуна. Но и ова законска наређења имају код нас исту вредност као и закон о шумама; на њих се не осврће нико, те се по томе може казати да је лов у Србији потпуно слободан и по месту и по времену. Дивикозе и јелени данас су постали највећа реткост. Од дивикоза биће по која још у Тари планини и донекле по планинама даље низ Дрину, а од јелена какав редак примерак у шумскоме пределу између Мироча и Хомоља. Срна има још по свима планинама, по којима се шума иоле боље одржала, али се и она, немилице сатирана, нагло проређује. Од све дивљачи најчешћи су предмет лова зец и лисица; али како ни лов на ове животиње нема никакве особито велике привредне важности, лов на остале животиње као на курјаке, медведе, дивље вепрове, творове, веверице и т. д. још је

од незнатније вредности. Прошла су већ подавна времена, кад сељак није смео изаћи на кутња врата без пушке за појасом или о рамену, бојећи се да се не сретне са неком звери.

Осем једнога законског наређења, којим се забрањује лов рибе тровањем и динамитом, ни о риболову нема никаква нарочита закона, којим би се одредио начин лова и доба године, у које се која врста рибе ловити може. Вештачких рибњака у Србији нема и лов се простире само на реке, како пограничне тако и оне у унутрашњости земље. Риболов по рекама у унутрашњости данас је од незнатне привредне вредности, по што се, неразложним риболовом, количина рибе у њима знатно смањила; оне забране, којима се смерало обуставити пљачкање наших река, остале су мртво слово на хартији: тровање рибе и убијање динамитом траје и данас, често и пред очима самих надзорних власти, а можда, понекад, баш и за сам њихов рачун. Од приличне је вредности риболов на Сави, али велику вредност има тек на Дунаву, где се риба лови у велико, нарочитим људима од заната а са приличним и капиталом. У вировима од Голупца па до Текије доста велику вредност преставља добит од лова моруне и јесетре, не само од меса ове крупне рибе већ и од ајвара, који се из њих вади, свуда по Србији разноси па и на страну извози.

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

По милости божијој и вољи народа

КЊАЗ СРПСКИ

ПРОГЛАШАВАМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ НАРОДНА
СКУПШТИНА РЕШИЛА И ДА СМО МИ ПОТВРДИЛИ И ПОТВРЂУЈЕМО:

ЗАКОН

О

М Е Р А М А

Општа наређења.

Члан 1

Основа је систему мера у Србији метар, који је десет милионити део једне четвртине земљиног меридијана. Прамера је овог метра, метар од платине на температури, кад се лед топи, који се метар чува у државној архиви у Паризу.

Основна јединица мера за дужине јесте Метар; из ове се мере изводе основне јединице мера за површине и запремине.

Основна јединица мера за тежине јесте Грам, а то је тежина Кубног Сантиметра воде у безваздушном простору и на температури $+ 4$ стотичног термометра.

Множине и делови основних јединица појединих родова мера праве се по десетичном закону.

Члан 2.

Законе су мере ове.

А. Мере за дужину.

Основна јединица: Метар.

Множине: Декаметар то јест десет метара.

Ектометар то јест сто метара
Километар то јест хиљаду метара
Миријаметар или миља то јест десет хиљада метара

Делови : Десиметар то јест стоти део метра
Сантиметар то јест стоти део метра
Милиметар то јест хиљадити део метра

Б. Мере за површину.

а, Опште.: Квадрати мера за дужине.
б, Особите (пољске мере).

Основна јединица Ар, то јест простор од сто квадратних метара или квадрат са страном од десет метара.
Множине : Ектар то јест простор од сто ара или квадрат са страном од сто метара.

Делови : Сантиар то јест стоти део ара или квадратни метар.

В. Мере за запремину

а, Опште.: Кубови мера за дужине.
б, Особите (мере за течности) :

Основна јединица: Литар то јест куб или једна четвртаста шупљина, којој је свака страна један десиметар.
Множине : Декалитар т. ј. десет литара
Ектолитар т. ј. сто литара.

Делови : Десилитар то јест десети део литра.
Сангилитар то јест стоти део литра.

Г. Мере за тежине.

Основна јединица : Грам.

Множине : Декаграм то јест десет грамова
Ектограм то јест сто грамова;
Килограм то јест хиљаду грамова
Миријаграм или десет килограма
т. ј. десет хиљада грамова.

Делови : Десиграм т. ј. десети део грама
Сантиграм т. ј. стоти део грама
Милиграм т. ј. хиљадити део грама

Члан 3.

О превођењу старих мера у нове и обратн.

а. Мере за дужине

1. Хват (бечки) има 1·896484 метра.	1 Метар има 0·5272916 хвата
1. Стопа (мук бечки) има 0·316081 метра.	1 Метар има 3 стопе 1 $\frac{1}{2}$ палац и 11·5799424 линије.
1. Риф (бечки) има 0·777558 метра	1 Метар има 1·286077 рифа
1. Аршин (бечки) има 0·666 метра. —	1 Метар има 1·501502 аршина.

б. Мере за површине:

1. Дан орања или ланац има 5754·6420 квадратног метра, или 5754 квадратна метра, 64 квадратна десметра и 20 квадратних сантиметара.

в. Мере за течности:

1. Аков (бечки) око $43\frac{3}{4}$ оке има 0·56589 ектолитра, или 56 литара, 5 десилитара, и $8\frac{9}{10}$ сантлитра.	1 Ектолитар има 1·767129 акова.

г. Мере за тежине:

1. Стари товар има 128 килограма.	1. Нов товар има 78 ока и 50 драма старих.
1. Ока стара има 1·280 килограма.	1. Килограм има 0·78125 оке или $312\frac{1}{2}$ драма.
1. Драм има 3·2 грама	1. Грам има 0·3125 драма.
1. Фунта (ђумручка) има 0·500 килограма	1. Килограм има 2 фунте ђумручке.
1. Фунта (бечка) има 0·56006 килограма.	1. Килограм има 1·785523 фунте бечке.

Члан 4.

Од дана, кад овај закон у живот ступи, неће бити допуштено употребљавати друге мере у јавном саобраћају осим мера законом овим прописаних.

Од овог се прописа изузимају:

а, тапије, писмене исправе, уговори и т. д. закључени пре него што овај закон у живот ступи, и погодба за уништење ма каквог уговора;

б, протоколи, уговори, исправе и сви писмени састави у колико се односе на заграничну трговину, па би се у њима помињале мере, које у страним земљама постоје.

Члан 5.

Кад овај закон у живот ступи, сваки продавац, који се у својој радњи мерама служи, мора имати за своју радњу нуждан прибор мерила, тегова и справа за мерење — вага — наредбом о њиховом облику и саставу прописаних и контролним жигом снабђених. Њему се оставља у колико законом и наредбама није другчије наређено, да према природи своје радње одреди сам потребан му прибор мерила, тегова и справа за мерење. Но што се тегова и мерила за тачности посебице тиче, продавац мора имати све међу чланове побројане у наредби о облику и саставу мерила и тегова.

Осим тога нарочито апотекари и у опште лица, којима је дозвољено лекове продавати, морају имати цео низ законих тегова почевши од 500 грама па до 1 милиграма, међу којима тегови од 100, 10 и 2 грама, од 10 и 2 сантиграма морају се дупло налазити.

Тегови од 500 грама на ниже до половине грама, морају бити сви од жутог бакра, а они од половине на ниже од сребра или платине. Облик тих тегова одредиће се доцније у наредби о облику и саставу мерила и тегова. Поменута лица морају још имати бар две равностране веси, једне за мерење множине грама и осетљиве на један десиграма, друге за мерење делова грама и осетљиве на један милиграм.

Члан 6.

Са ступањем овог закона у живот, зејтин и олај само ће се по тежини мерити, остале течности могу се продавати и по тежини и по запремини.

Жита, варива и остали пољски плодови мериће се такође само по тежини.

Дрва, која су се продавала на квадратне хватове, продаваће се на квадратне метрове.

Камен ће се слагати у гомиле од једног или више кубних метара.

Од наредбе овог члана тачке прве и друге изузети су страни артикли трговине, кад се продају у ориџинал-увезима, стаклима, бурадма, итд.

Члан 7.

Почевши од истог дана забрањено ће бити :

а, Мерити неједноставним метром ткане материје и у опште артикле, који се на дужину мере и лако се савијају.

При продајама истих, а и других еспапа мериће се увек целим метром, чим продавана количина изнесе један или више метара.

б, Служити се гвозденим теговима за мерење новаца, злата, сребра и осталих скупоцених ствари.

Члан 8.

Као прамере првог реда служиће метар и килограм, које ће влада од материјала, који се за најудеснији призна, дати начинити, и које ће особеном наредбом извршне власти постављена комисија са метром и килограмом у државној архиви у Паризу сравнити и њихову вредност наспрам ових определити. Тако нађена дужина (метра) и тежина (килограма) прамера обзнаниће се у наредбама, које се издаду за извршење овог закона.

Ове прамере, метар и килограм, чуваће се у министарству финансије у затвору под два кључа, од којих ће један кључ чувати министар финансије, а други председник државног савета.

Члан 9.

По тачним копијама ових предмета, то јест по прамерама другог реда, које ће се чувати у министарству фи-

нансије, правиће се и повремено са њима сравњивати прамере трећег реда, које ће се дати органима државне власти одређеним да мерила, тегове и справе за мерење званично прегледају и жигосу.

**О контролисању мера и органима државне власти,
који тај посао врше.**

Члан 10.

На сва мерила, тегове и справе за мерење има се ударити, пре но што се на продају изнесу или у саобраћај пусте, званични жиг, ако се по учињеноме прегледу нађе, да су према закону и особеним наредбама тачни.

Ближа наређења о облику и саставу мерила, тегова и справа за мерење кас и о границама тачности, одредиће се доцнијим наредбама, које се буду издале за извршење овог закона.

Члан 11.

На преглед могу се пустити и жигосати само мерила и тегови, који мерама у 2-ом члану или њиним половинама и двојинама одговарају.

Члан 12.

Стакла, чаше и у опште судови, с којима се у кафанама, пивницама, крчмама, итд. пиће крчми, не подлеже жигосању, али су продавци дужни на истима означити једном пртом, докле се иста имају напунити, па да мера буде тачна.

Продавци су за тачно означење одговорни и дужни су на захтевање гостију уверити их о тачном означењу запремине помоћу законих мерила, које они — продавци — увек у свом локалу морају на угледу имати.

Члан 13.

На мерилима и теговима, који су на званични преглед донешени, на продају изложени или се у саобраћају на-

лазе, мора читко и јасно бити назначено име, које им је дато у систематичној номенклатури (називу), као и име или знак фабриканта или продавца.

Справе за мерење морају такође имати име или знак фабриканта или продавца.

Тегови од једног грама па на више не морају имати име или знак фабриканта или продавца.

Знаци појединих фабриканата и продаваца у подручју сваке контролне власти морају се између себе јасно разликовати. Фабриканти и продавци који те знаке место свог имена, где је прописано, међу, дужни су од истих знакова дати по једну копију дотичном контролору мера.

Члан 14.

Кантари и у опште све справе за мерење, које су у саобраћај биле, пре него ли што овај закон у живот ступи, па су удешене или се удесе по метарском систему, биће такође прегледане и жигосане, ако прописима закона и наредаба одговарају.

Но оне не морају имати име или знак мајстора или продавца.

Члан 15.

Мерила, тегови и справе за мерење подлеже и повременом прегледању и жигосању од стране контролне власти. Време, после кога ће се повремено прегледање и жигосање увек предузимати, одредиће се доцнијим наредбама извршне власти.

Жиг за свако повремено прегледање мора се разликовати од жигова свих пређашњих прегледа.

Од овог су прегледа изузета стаклена, земљана и гвоздена глеђаисана мерила за течности, тегови почевши од два грама па на ниже.

Члан 16.

Бурад, у којима се пиће и остале течности продају не подлеже ни првом ни повременом прегледању и жигосању.

сању од стране контролне власти, осим случаја, кад то сама власт нареди, или је ко позове. Али су за то они, који продају по запремини, дужни и то на своју одговорност означити на бурадма њихову запремину у мерама законом овим прописаним и уз то додати своје име или знак, којим се место имена обично служе.

Од овога се изузимљу бурад са еспапом непосредно из страних земаља долазећа.

Крајња граница тачности, коју нова и у саобраћају налазећа се бурад несмеју прекорачити, одредиће се доцнијом наредбом извршне власти.

Ако би надлежна власт на основу жалбе, или иначе, нашла за нужно испитати, да ли је запремина буради тачно означена, а и у другим приликама, где је ближе испитивање предмета нужно, она ће за тај посао одредити вешто лице, које ће по учињеном испиту своју вештачку оцену дати. Ако оптужени са истом оценом небуде задовољан има право искати да контролор округа, где је истин учињен, вештачки преглед изврши. Против оцене контролорове, ако је према закону извршена, оптужени се не може жалити.

Члан 17.

Прамере 3-ћег реда срањиваће главни контролор најмање сваке 4-те године са прамерама 2-гог реда у присуству месне комисије, коју министар финансије одреди.

Прамере 2-гог реда срањиваће бар сваке 10-те године са прамерама 1-вог реда једна комисија министром финансије за то постављена у присуству министра финансије и председника државног савета.

Члан 18.

Ради првог прегледа морају се мерила, тегови и сиправе за мерење донети у канцеларију контролора мера. Само кад је пренос тих ствари скопчан са тешкоћама и трошковима моћиће лице, које израђује или продаје мерила,

тегове и справе за мерење, позвати контролора, да их овај на месту прегледа и жигоше. У том ће случају дотично лице платити дневно у државну касу по 12 гр. пореских. А за путовање пак изван места становања контролора плаћаће дотично лице поред 12 гр. пореских у државну касу, контролору још путни трошак по закону као полицијним чиновницима и даће му подвоз.

Члан 19.

На исти начин плаћаће контролору путни трошак и дати му подвоз и онај, чија се бурад нађу са погрешно осначеном запремином, на контролор или од власти или од приватнога лица преко власти буде позван, да учини преглед.

Нађе ли контролор, да запремна није погрешно означена, онда му плаћа све трошкове онај, који је дао повода том прегледу.

Члан 20.

Мерила, тегови и справе за мерење морају на први преглед бити донешени у таквом степену израде, да контролор на њих без икаквог даљег посла осим самог прегледа може као на уредне званичан жиг ударити. У противном случају контролор их неће примити, али ималац има право захтевати од контролора, да онај на исте удари жиг одређен за науредне мере и да се против поступка контролоровог жали вишој власти, ако налази, да је поступком контролоровим оштећен.

Ако су ови претмети такве природе, да се на њих не може жиг за неуредне мере ударити, имаоцу се оставља, да их може општинској власти на чување предати, док се његова жалба нерасмотри.

Ако ималац на преглед непримљених мерила, тегова и справа за мерење тако непоступи, нема места његовој жалби против поступка контролоровог.

Члан 21.

Сва у саобраћају налазећа се мерила, тегове и справе за мерење дужни су имаоци ради повременог прегледа донети у општинску кућу или други влашћу одређени локал, у дане и часове, које општинска власт закаже.

Члан 22.

За први и повремени преглед и жигосање плаћаће се по тарифи, која се буде за то издала.

Али ако при повременом прегледу имаоци тегова буду захтевали, да им контролор исте дотера, он ће бити дужан да то учини, а имаоци ће му за труд и утрошени материјал такође платити по тарифи, која се буде издала.

Ако би мерила на повремени преглед донешена изниквала исправке, контролор ће их просто одбацити.

Члан 23.

Са неуредним мерилима и теговима поступаће се у осталом онако, како је за први преглед у члану 20. наређено.

Члан 24.

Као највиши технички орган у питањима мера биће главни контролор, који ће стојати под министром финансије. Круг његове радње одредиће министар финансије путем наредбе.

Члан 25.

Посао прегледања и жигосања мерила, тегова и справа за мерење вршиће један од постојећих званичника дотичног округа а по потреби и среза, кога за то одреди министар финансије.

Он ће за тај посао бити снабдевен са нужним прибором прамера 3-ег реда, са дупликатима неких од њих и осталим потребним справама.

О надзору.

Члан 26.

Власти, које врше месну полицајну службу у општинама, водиће надзор над мерама и истраживаће иступе противу закона и наредба о мерама. Казивање заклетих органа ове надзорне власти вреди као пун доказ, док се противно недокаже.

Сва места, где се на меру продаје и купује, подлеже визитацији органа надзорне власти за сво време, док су иста публицы отворена. Осим тога подлеже истој визитацији и она места, која истој цели служе, али која публицы нису отворена.

Лица, која воде надзор добијају од досуђене казне трећину. у оном случају где су они сами иступ пронашли, а остало иде у општинску касу.

Упутства о вођењу надзора и истраживања престапа, досуђивања казне итд. одредиће се доцније особеном наредбом министра финансије.

О казнама.

Члан 27.

За иступе противу закона о мерама казниће се :

А. Са 20 до 30 талира.

Мајстори и продавци, који изнесу на продају или пугте у саобраћај мерила, тегове и справе за мерење, а нису испунили наређења чл. 10. овог закона.

Б. Са 5 до 20 талира.

1, Они, у којих се нађу лажна мерила, тегови и справе за мерење поред казна одређених казненным закоником за оне, који се тим лажним мерама служе.

2, Они, који се успротиве визитацији органа надзорне власти одређених, да истражују и достављају иступе по предмету мера.

В. Са 2 до 15 талира :

1, Онај, који се служи старим справама за мерење и старим мерама, које нису удешене по метарском систему ;

2, Онај, који учини иступ против одредбе члана 11 овог закона ;

3, Мајстор или продавац, који у место имена меће, где је прописано, знаке, од којих није дао претходно копију дотичном контролору мера.

Г. Са 1 до 10 талира Казниће се :

1, Онај, који се у јавноме саобраћају служи меридима, теговима, бурадима и справама за мерење, на којима нема прописаних знакова, па ма она небила лажна.

2, Они, који преступе против члана 5, 6, 7, и 12. овог закона.

Члан 28.

Наређења односно поврата против прописа овог закона вреде она, која су поменута у § 324 казненог законика.

Члан 29.

Ако се досуђена казна нема одкуд наплатити, замениће се затвором у размери одређеној § 316 казненог законика.

Члан 30.

Осим тога узаптиће се и уништиће се мерила, тегови и справе за мерење у члану 27 под В. №. 1., а тако исто и мерила и тегови поменути под В. №. 1. истога члана.

Мерила, тегови и справе за мерење у којих је једина мана, што немају прописаних знакова, просто ће се узаптити и имаоцу, пошто досуђену казну издржи (члан 27 №. 1. под Г.) жигосана повратити.

Исто ће тако и бурад (види чл. 19) на којима запремина није на прописани начин означена, као и судови, из

којих се у пивницама, механама итд. пиће крчми ако на њима нема прописаних црта узаптити, и по издржаној казни имаоцу повратити, пошто се на њих прописани знаци ударе.

Члан 31.

Судови, из којих се у пивницама, механама итд. пиће крчми, као и бурад, сматрају се као лажне мере, ако је запремина на њима погрешно означена, и онај чија су казниће се по чл. 27 под Б. № 1.

Члан 32.

Министар финансије издаће према закону све наредбе, које буду нужне за уредно увођење и тачно извршење овог закона.

Члан 33.

Иступи против тих наредаба казниће се по члану 27 под Г. и члану 28.

Члан 34.

Иступе против овог закона и наредаба, које се издаду за његово извршење, расправљаће и судиће дотичан општински суд.

Члан 35.

Закон овај ступа у живот од 1 Јануара 1880. године.

Али две године после обнародовања овог закона допушта се употреба овим законом установљених мера, у колико се купци и продавци у томе сагласе.

Но продавци, који би се хтели новим мерама служити, дужни су то јавити општинској власти и писмено у својој механи, пивници итд. обзнанити, али тако, да та обзнана буде стављена на видноме месту.

Но влада, после две године од дана обнародовања овог закона дужна је да се служи само овим новим мерама по свима својим надлежатељствима.*

*) Замењено.

Препоручујемо нашим свима министрима, да овај закон обнародују и 'о извршењу се његовом старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се поковавају-

1. Децембра 1873 год.

у Крагујевцу.

(М. П.)

М. М. ОБРЕНОВИЋ с. р.

Видио и ставио државни печат

чувар државног печата,

Министар правде,

Ђ. Д. Ценић с. р.

*Председник министарског савета
и министар иностраних дела*

Ј. Мариновић с. р.

Министар правде

Ђ. Д. Ценић с. р.

Министар грађевине

К. Магазиновић с. р.

Министар финансије

Чед. Мијатовић с. р.

*Заступник министра просвете,
и црквених дела*

Министар финансије

Чед. Мијатовић с. р.

Министар војени

К. С. Протић с. р.

Министар унутрашњих дела

А. Чумић с. р.

4

ПРЕГЛЕД НОВИХ КЊИГА

1. КОМЕНТАР КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА: ПРЕМА СТАЊУ КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА ОД 1. МАРТА 2018. ГОДИНЕ И ПРЕМА СТАЊУ ЗАКОНОДАВСТВА ОД 18. МАЈА 2018. ГОДИНЕ
Зоран Стојановић
Београд: Службени гласник, 2018.
2. МИСИОНАРСКА ПИСМА: КЊ. 1: ОД 1. ДО 130. ПИСМА
Николај Велимировић
Београд: Ево Book; Шабац: Епархија шабачка, 2018.
3. МИСИОНАРСКА ПИСМА: КЊ. 2: ОД 131. ДО 300. ПИСМА
Николај Велимировић
Београд: Ево Book; Шабац: Епархија шабачка, 2018.
4. СРПСКИ ВИТЕЗОВИ У ДОБА НЕМАЊИЋА
Небојша Ђурановић
Београд: Ево Book, 2018.
5. АЛЕКСАНДАР I: ВИТЕШКИ КРАЉ / ALEXANDER I:
THE KNIGHTLY KING
Душан Бабац
Београд: Ево Book, 2018.
6. МОЈ ЖИВОТ: МЕМОАРИ / A KING'S HERITAGE: THE MEMOIRES
Петар II Карађорђевић
Београд: Ево Book, 2018.
7. ИСТОРИЈА СРПСКОГ НАРОДА
Симеон Пишчевић
Нови Сад: Академска књига; Шид: Народна библиотека
„Симеон Пишчевић”, 2018.
8. НАСТАНАК МОДЕРНЕ ИСТОРИЈСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ У СРБИЈИ
И БУГАРСКОЈ: ПРЕТПОСТАВКЕ, ТЕЗЕ, ПОЛЕМИКЕ (1878–1918)
Бојан Митровић
Нови Сад: Академска књига, 2017.
9. ЛЕЊИН 2017: СЕЋАЊЕ, ПОНАВЉАЊЕ И ПРОРАЂИВАЊЕ
Владимир Иљич Лењин
Нови Сад: Академска књига, 2018
10. ДВА ВЕКА ЗАЈЕДНО (1795–1995): ДЕО 1:
ПРЕДРЕВОЛУЦИОНАРНА РУСИЈА (1795–1916)
Александар Солжењицин
Нови Сад: Академска књига; Београд: Paideia, 2018.
11. ДВА ВЕКА ЗАЈЕДНО (1795–1995): ДЕО 2:
У СОВЈЕТСКОМ ВРЕМЕНУ (1917–1972)
Александар Солжењицин
Нови Сад: Академска књига; Београд: Paideia, 2018.

12. ФИЛОЗОФИЈЕ РАТА
Фриц Маутнер, Густав Радбрух, Аугуст Фауст
Београд: Институт за филозофију и друштвену теорију;
Нови Сад: Академска књига, 2018
13. ШТА ЈЕ КРИТИКА?
Мишел Фуко, Џудит Батлер
Београд: Институт за филозофију и друштвену теорију;
Нови Сад: Академска књига, 2018.
14. БУКВАР МЕДИЈСКЕ ПИСМЕНОСТИ: КАКО ПРОЖИВЕТИ
ЖИВОТ У ДОБА „ЕКРАНОИДА”
Слободан Рељић
Нови Сад: Академска књига, 2018.
15. ЕКОНОМИЈА И ПОЛИТИКА У ГЛОБАЛНОМ ДРУШТВУ:
ОГЛЕДИ ИЗ ПОЛИТИЧКЕ ЕКОНОМИЈЕ
Радован Пејановић
Нови Сад: Академска књига, 2018.
16. ВАБИ-САБИ: ЈАПАНСКА МУДРОСТ САВРШЕНО
НЕСАВРШЕНОГ ЖИВОТА
Бет Кемптон
Београд: Evro Book, 2018.
17. ТАЈНИ ЖИВОТ ВЕЛИКИХ ПИСАЦА: СВЕ ОНО ШТО ВАМ
НАСТАВНИЦИ НИКАД НИСУ РЕКЛИ О НАЈВЕЋИМ
СВЕТСКИМ ПИСЦИМА
Роберт Шнакерберг
Београд: Evro Book, 2018.
18. НОВОСАДСКИ ДНЕВНИК: 1991–2016
Ласло Вегел
Нови Сад: Академска књига, 2018.
19. ИЗ СПИСКОВА ПРЕЋУТАНИХ СТВАРИ
Боривоје Адашевић
Нови Сад: Академска књига, 2018.
20. ЗАПЕЧАЋЕНО ВРЕМЕ
Андреј Тарковски
Нови Сад: Академска књига, 2018.
21. ПОНЕШТО О ЋОПИЋУ
Светозар Кољевић
Нови Сад: Академска књига: Огранак САНУ, 2018.
22. СВЕТ ФРАНЦА КАФКЕ
Драгомир Костић
Нови Сад: Академска књига, 2018.

23. ИСТОРИЈА АМЕРИЧКЕ КЊИЖЕВНОСТИ
Радојка Вучковић
Нови Сад: Академска књига;
Подгорица: Матица српска – Друштво чланова у Црној Гори, 2018.
24. КОРПУСКУЛАРНА ФИЛОЗОФИЈА: ОДАБРАНИ РАДОВИ
Михаил Ломоносов
Нови Сад: Академска књига: Природно-математички факултет, 2018.
25. СВЕТАЦ И ГРЕШНИК: КАКО ЗЛОУПОТРЕБЉАВАМО
НАУКУ И БУДУЋНОСТ ЧОВЈЕЧАНСТВА
Предраг Слијепчевић
Нови Сад: Академска књига, 2018.
26. ДАН ОДЛАГАЊА
Александар Тишма
Нови Сад: Академска књига, 2018.
27. СРЕЋНИ СУ СРЕЋНИЦИ
Јасмина Реза
Нови Сад: Академска књига, 2018.
28. SONNENSCHN: ДОКУМЕНТАРНИ РОМАН
Даша Дрндић
Нови Сад: Академска књига, 2018.
29. ПУШКИНСКИ ДОМ
Андреј Битов
Нови Сад: Академска књига, 2018.
30. ДНЕВНИ РЕД: ХРОНИКА
Ерик Вијар
Нови Сад: Академска књига, 2018.
31. МОЈИ ИЗУМИ: АУТОБИОГРАФИЈА
Никола Тесла
Нови Сад: Академска књига, 2018.

PREPORUČUJEMO

1. Čedomilj Mijatović: **CARIGRAĐSKE SLIKE I PRILIKE: Putopisne crte** / Loznica: Karpos, 2018.

Preuzeto sa sajta: <https://karposbooks.rs/shop/putopisi/carigradske-slike-prilike-putopisne-crte-cedomilj-mijatovic/>

Delo *Carigradske slike i prilike – putopisne crte* Čede Mijatovića objavljeno je 1901. godine u Novom Sadu, u izdanju Matice srpske i od tada, ovo delo nije preštampano. U njemu Čedomilj Mijatović (1842–1932), srpski istoričar, diplomata i državnik, vešto prepliće putopisnu prozu, historiografiju i lična sećanja i iskustva u uverljivom i dragocenom slikanju Carigrada. U tome mu je nesumnjivo najviše pomoglo to što je pred sam kraj XIX i početkom XX veka bio srpski diplomata u Istanbulu, što je bio vrstan poznavalac vizantijske i srpske istorije, ali i njegov nepretenciozni stil (prema Slobodanu Jovanoviću „Čeda Mijatović ima divan stil, živo priča, fino opisuje i slika”). U deset poglavlja knjige, Mijatović opisuje Svetu Sofiju i carigradske zidine, Saraj i Jildiz palatu sultana Abdulhamida II (koga je i lično sretao i zadržao ga u izuzetno povoljnom sećanju), Bosfor, istanbulske kvartove Peru i Terapiju, govori o istoriji grada (često upućujući na veze sa Srbijom) i, ono što je možda najvrednije, ostavlja zapise o svakodnevnom životu i običajima Istanbula tog vremena.

Imajući u vidu važnost teksta i autora, ovo novo izdanje *Carigradskih slika i prilika*, priređeno je uz brojne dodatke: rečnik manje poznatih reči, brojne istorijske i filološke komentare, indeks toponima (uz dodate nazive na turskom), retke i dokumentarne fotografije, hronologiju grada. Da bismo delo približili savremenom čitaocu (a i putniku), u ovom izdanju osavremenjeni su pravopis i brojne transkripcije (s dodatkom listom svih izmenjenih reči).

2. Lorens Darel: **PROSPEROVA PEĆINA: Vodič kroz krajolik i običaje ostrva Krfa** / Loznica: Karpos, 2018.

Preuzeto sa sajta: <https://karposbooks.rs/shop/panelinion/prosperova-pecinavodic-kroz-krajolik-i-obicaje-ostrva-krfalorens-darel/>

Gotovo pet godina proveo je Lorens Darel sa svojom porodicom na Krfu – ostrvu Odiseja, Feaçana i navodno Prospera iz Šekspirove „Bure” – koji napušta u predvečerje početka Drugog svetskog rata. O svom boravku na Krfu ostavio je zapise bogate detaljima i zanosnim opisima, iz kojih će po završetku rata nastati *Prosperova pećina*, delo koje nije memoarska proza, ni kulturna istorija ostrva niti vodič za radoznale turiste, već sve to pomalo. Darel opisuje noćni lov harpunima na oktopode sa iskusnim ribarem, seoski vašar sa pitoresknim narodnim kolima i nošnjama meštana, predstavu satiričnog lutkarskog pozorišta o zgodama prepredenog Karađoza, bogate maslinjake i vinograde, život i rad na ostrvu zimi, puste bajkovite zalive u letnjem blagotvornom moru, kult sv. Spiridona i neobična verovanja i običaje ostvrljana, daje istoriju Krfa, ostrva koje Turci nikada nisu osvojili, i upoznaje nas s brojnim zanimljivim osobama koje žive na ostrvu – učenjakom Teodorom Stefanidisom ili jermenskim piscem Zarijanom.

Prema autobiografskoj knjizi Lorensovog mlađeg brata Džeralda „Moja porodica i druge životinje”, BBC je 2016. snimio tri sezone igrane serije „The Durrells in Corfu”, što je iznova aktuelizovalo interesovanje za ovo ostrvo i neobičnu porodicu. Naše novopriredeno izdanje *Prosperove pećine* obogaćeno je fotografijama, mapama ostrva, brojnim korisnim beleškama i poboljšanim prevodom.

Gilbert Hajet

3. Roman Ingarden: **KNJIGA O ČOVEKU** / Loznica: Karpos, 2018.

Preuzeto sa sajta: <https://karposbooks.rs/shop/supplementa/knjiga-o-coveku-roman-ingarden/>

Knjiga o čoveku je zbirka eseja Romana Ingardena (1893–1970), poljskog filozofa i jednog od najvažnijih fenomenologa, koja je objavljena neposredno nakon njegove smrti. U esejima se govori o čovekovoju prirodi, o temporalnosti njegove egzistencije i o slobodi govora iz fenomenološke perspektive. Među ovim esejima se po veličini, važnosti i po izuzetno spekulativnom načinu izlaganja, svakako ističe esej „O odgovornosti i njenim ontičkim osnovama”, koji je izvorno objavljen na nemačkom 1970. godine, u prestižnoj filozofskoj ediciji izdavačke kuće Reclam. Za razliku od mnogih drugih dela i razmišljanja o odgovornosti, Ingarden ne govori o tome gde bi sve trebalo preuzimati odgovornost, ne govori o preuzimanju odgovornosti za sve što se dešava u svetu, već, između ostalog, kritikuje svođenje odgovornosti na puko psihološko osećanje koje ima individua. Kao Huserlov učenik on detaljno analizira sam pojam odgovornosti i insistira na shvatanju odgovornosti koje podrazumeva vrednosti kao ontički osnov odgovornosti. Ingardenu je najviše stalo do toga da sačuva bivstveni osnov vrednosti, jer fenomenološki shvaćena odgovornost podrazumeva uništenje ili stvaranje nekog realnog predmeta kao ontičke osnove određene konkretizovane vrednosti, budući da vrednosti kao idealne suštine mogu biti otelotvorene jedino u nekom realnom predmetu.

4. Sali Runi: **NORMALNI LJUDI** / Beograd: Geopoetika izdavaštvo, 2019.

Preuzeto sa sajta: <http://www.geopoetika.com/book.php?id=4626>

„Najbolji roman objavljen u 2018. godini.”

Times

Sali Runi je svojim prvim romanom „Razgovori s prijateljima” postala glavna tema u književnom svetu. Njen novi roman *Normalni ljudi* ljubavnu priču o momku koji sreće devojkicu... priča na drugačiji način, baveći se pitanjem mogućnosti iskrene komunikacije u komplikovanom, postironijskom svetu. Njen novi roman još je neobičniji i samosvojniji od njenog prvenca.

„Budući klasik... U emotivnom i seksualnom pogledu roman je zapanjujuće iskren, istovremeno nežan i mudar, duhovit i topao. Na kraju, donekle kao i u prvom romanu Sali Runi, to je jezgrovita i saosećajna studija o nebrojenim načinima na koje muškarci i žene pokušavaju da se međusobno razumeju i u tome prečesto ne uspeavaju.”

Guardian

„Udahnite duboko i spremite se. Sali Runi je napisala drugi roman. *Normalni ljudi* su čudesna knjiga izvanredan roman, pronicljiv i nežan.”

En Enrajt

„Prvi veliki romanopisac generacije milenijalaca.”

Newyorker

„Jedan od najboljih romana koje sam pročitala godinama unazad... Pametan, jednostavan i opčinjavajući.”

Šila Heti

„Nisam mogla da prekinem s čitanjem *Normalnih ljudi*. Sali Runi je pravo blago. Jedva čekam da vidim šta će sledeće da napiše.”

Elif Batuman

„Fantastično... Sali Runi je najbolji mladi romanopisac, u stvari jedan od najboljih romanopisaca uopšte, koje sam čitala proteklih godina.”

Olivija Lajng

5. Sem Šepard: **ONAJ IZNUTRA** / Beograd: Geopoetika izdavaštvo, 2019.

Preuzeto sa sajta: <http://www.geopoetika.com/book.php?id=4618>

Priповest Sema Šeparda visokog emotivnog naboja, prepuna uspomena, počinje prizorom čoveka koji se nalazi u svojoj kući, u zoru, okružen jasikama i kliktavim smehom kojota, dok u tišini savladava razdaljinu između sadašnjosti i prošlosti. Sve više obuzet uspomenama, vidi sebe u prikolici na filmskom setu gde ga iz ogledala uokvirenog sijalicama posmatra lice kakvo je imao u mladosti. U snovima i u vizijama vidi svog pokojnog oca, vidi i Ameriku

svog detinjstva koje više nema, a ono što ga najviše proganja jeste prizor mlade devojke njegovog oca s kojom je i on bio u vezi, što pokreće mehanizam tragedije koja u njemu ostaje zauvek. Njegova složena nutrina dopire do nas kroz prizore planina i pustinja kroz koje se vozi, dok putuje zemljom, nošen džezom, benzedrinom, rokenrolom, i nemirom rođenim iz izgnanstva. Ritmovi pozorišta, jezik poezije, i sumorni humor, prepliću se u ovoj fascinantnoj meditaciji o prirodi iskustva, u isto vreme slavljeničkog, nadnaravnog, gorkog i nezaboravnog.

„Stvarnost je precenjena. (...) *Onaj iznutra* je atlas od sakupljenog materijala, obeležen otiscima čizama čoveka koji otvorenih očiju instinktivno luta po predelima nezemaljskih puteva.”

Peti Smit, Iz Predgovora

5

ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА

**ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА У БИБЛИОТЕЦИ УПРАВЕ
ЗА ПЕРИОД ДЕЦЕМБАР 2019 – ЈАНУАР 2020. ГОДИНЕ**

1. ДАНИ НАПУШТЕНОСТИ
Елена Феранте
Београд: Воока, 2018.
2. ДУГУЈЕМ ТИ
Софи Кинсела
Београд: Лагуна, 2019.
3. ЖИВОТ И ДОБА МАЛОГ ГРОМА: ПУТОВАЊА
КРОЗ МОЈЕ ДЕТИЊСТВО
Бил Брајсон
Београд: Лагуна, 2018.
4. БРИТ-МАРИ ЈЕ БИЛА ТУ
Фредрик Бакман
Београд: Лагуна, 2019.
5. ЦРВЕНИ АДРЕСАР
Софија Лунберј
Београд: Лагуна, 2019.
6. ЖИВОТ ПОЧИЊЕ КАД СХВАТИШ ДА ИМАШ
САМО ЈЕДАН
Рафаел Жордано
Београд: Лагуна, 2019
7. АУТОБИОГРАФИЈА О ДРУГИМА
Борислав Михајловић Михиз
Београд: Контраст издаваштво, 2019.
8. АЛХЕМИЧАР
Пауло Коелхо
Београд: Raideia, 1996.
9. БЕЖИ
Харлан Кобен
Београд: Лагуна, 2019.
10. ПУТ ДО КУЋЕ СВАКОГ ЈУТРА СВЕ ЈЕ
ДУЖИ
Фредрик Бакман
Београд: Лагуна, 2019.